

MODLITBA ZJEDNODUŠENÁ

S jakýmsi třesením píši tento a ještě psáti budu následující dva články. Jednají o vyšších druzích vnitřní modlitby, těsného obcování s Bohem. Nerad bych někoho uvedl ke klamnému domnění, že jest na zvláštní, vyšší cestě a proto nechť moji čtenáři odvažují přesně každé slovo tak, jak je odvažuji i já. Proto bude tento článek svou formou neobvykle suchý. Radil jsem se se svým učitelem, největším dnešním odborníkem v těchto otázkách, P. Garrigou-Lagrangem, mám-li psáti v našem časopise o těchto otázkách, a bylo mi odpověděno, že ano, že je třeba, když píši kurs vnitřní modlitby, napsati i o vrcholných stavech jejích, že je toho třeba k informaci jednak duší, aby věděly, k jakým až výším možno dospěti: Milost posvěcující a povolání ke svatosti vložilo do naší duše nesmírné možnosti přiblížení se k Bohu a proto je dobře, když si duše uvědomí, že duchovní život je nesmírně bohat, že nekončí tím stupněm, na jakém právě stojí ony, neb k jakým obyčejně jejich okolí dochází. S druhé strany chceme podati stručné obrysy této modlitby pro ty duchovní vůdce, kteří potřebují rychlé informace.

Modlitba vznícená naplňuje vůli, srdce naše, dobrem nekonečným. Dává srdci okoušeti dobroty Boží. Srdce poznává, že Bůh je největším dobrem, jediným pravým dobrem jejím. Poznává ve své lásce, co jsou všechna stvoření a co je Bůh, a nyní celou bytostí se horoucně přimkne k tomuto svému dobru. Není zbytečná tato modlitba. Ovšem, musíme přesně rozlišiti city části smyslové a vroucnost, zaplnění vůle naší, naší dychtivosti inteligentní. Nesmíme přestati jen na rozumu. Rozum sám není úplným životem naší duše. Vedle poznávání rozumového jest ještě vůle, kteréžto právě má rozum dodávati poznané dobro. Rozum má za úkol dobro hledati, je ukázati, k němu podati, najíti cesty. A nyní přichází důležitý úkon, další úkon naší duše. Vůle uchopí toto dobro, jež nám rozum takto našel a osvětlil. Rozum má objati pravdu a vůle má touto pravdou zítí, vůle má se celá touto pravdou jakožto dobrem zapáliti a jí pak hořeti.

Čím více pak je náš duch naplněn pravdou, tím více též má hořeti vůle naše. Proto zvýšenému rozjímání, vystupňovanému rozjímání o Bohu, má následovati též vroucnější, životnější, hlubší prožití velikosti, dobroty Boží. Vůle má ohnivěji, dychtivěji se přisáti k Bohu, má jej hladověji chtíti a všemu ostatnímu dáti výhost, vše ostatní postaviti stranou pro tento jediný poklad, jako onen kupec v Evangelii, jenž našel jednu perlu na poli a proto jde, prodá všechno, co má, a koupí ono pole, protože ví, že je to pole, které skrývá nejvzácnější poklad.

Tato vznícená modlitba, jak jsem ji nazval v předchozím článku, nezůstává na onom stupni, jež jsme popsali v předchozím článku.

Duše naše zahořela k Bohu živému, k Bohu dobrému. Od každé myšlenky vracela se zase k Bohu a každé příklonění k Pánu ji zalévalo novou silou a novým žářem.

Nyní ale, čím dále duše hovoří s tímto Bohem, čím více chutná jeho velikost a jeho sladkost, tím více ji unavuje vše, co je stvořené, tím více se noří jen a jen do Boha, zapomíná sama mluvíti a jen patří na svého Boha, na své dobro, je k němu přisáta jak děcko k prsu mateřskému, nevidí nic jiného, nic jiného by nejraději nevnímala. Duše je zaplavena velikostí Boží, jeho láskou, neb jeho milosrdenstvím, neb jeho spravedlností, jest celá zaujata tajemstvím Vtělení, nejsvětější Svátostí a v tom všem se soustřeďuje, žije srdcem, vůlí, dychtivostí svou z tohoto dobra. Rozum jest jaksi zklidněn. Nehledá bolestně, nepátrá v Bohu po velikosti, protože jest jí sražen k mlčení. Správně jest vystižena tato modlitba slovem: Modlitba zjednodušená. Není v ní onoho neustálého přílivu a odlivu, jenž tvoří podstatu modlitby rozjímavé a usuzující, není v ní onoho stálého návratu k sobě, není v něm boje o uchopení Boží velikosti úsudkem. Proto někteří autoři nazývají tuto modlitbu též získaným nazíráním. Jsou spisovatelé, kteří nepřipouštějí tohoto slova; protože před dvěma sty lety tento výraz nebyl znám učitelům duchovního života, ale jest dnes užíván a

musíme s ním počítati. Chápu ale dobře, proč autoři, kteří připouštějí skutečnost získaného nazírání, tak houževnatě lpějí na tomto slově.

V této modlitbě není ještě dosaženo dostatečného zvládnutí duše Duchem svatým. Duše ještě příliš lidsky postupuje a to se rozhodně nemůže nazvat modlitbou mystickou. S druhé strany ale autoři, hlásající nemožnost získaného nazírání, namítají: Proč říkáte „nazírání“, když se jedná ještě o úkony reflexní, kterých nazírání jako nazírání po dobu svého trvání nepřipouští?

Shody bylo by možno docílit, kdybychom si, obě strany, uvědomili, co která svým pojmem jmenuje a rozumí. Jisto jest, že v této zjednodušené modlitbě jest ještě mnoho osobních, aktivních, zpětných úkonů. Nejedná se o čisté, klidné, bezstarostné nazírání. Řekl bych, že duše jen jakoby kradí okamžiky některými se povznáší ke svému Bohu, cele se naň upíná a zase se vrací k sobě. Duše v tomto stavu se ještě bojí, zda se nemýlí, zda nejde nesprávně, duše ještě si uvědomuje každé rozlétnutí k Bohu, kontroluje je a uplatňuje je pro mravní a asketický život. Proto, že celá modlitba není čirým zíráním, ponořením se, ztracením v Bohu, proto, že v něm nalézá ještě dosti sebe, proto se nemůže jednat o nazírání mystické a proto také upírají jedni učitelé duchovního života oprávnění slova nazírání pro tuto modlitbu, třebaže nemohou popřít, že se tu skutečně dějí stálé náběhy, rozlety k nazírání, že se duše stále vrací ke svému Bohu. Nejlépe bychom to znázornili pohybem odrazným, čili jak praví stará terminologie mystická, „motus obliquus“. Duše zalétá k Bohu a zase se aspoň jaksí, třeba slabě odrazem vrací k sobě. Teprve, až duše přichází k pohybu krouživému, kdy krouží klidně jako orel kolem svého slunce, Boha, pak teprve můžeme mluvit o dokonalé modlitbě nazíravé.

Podstatou tedy této modlitby jest uklidněné patření na Pravdu, na Boha. Duše zbavuje se, co může nejvíce, přemítání, návratů k sobě a jest přerušována ve svém spojení s Bohem jen občasným přechodem k lítosti, k předsevzetí, výbuchem lásky. Obrazivost v tomto stavu jest již dosti zkázněná a neobtěžuje duši, která sice pracuje svými schopnostmi, ale klidně, jednoduše. Její schopnosti, to jest rozum a vůle, nehledají klopotně svou pravdu, jsou vnořeny do svého předmětu a i návrat jich po odrazu k sobě je tak tichý a klidný! Patří upjatě, jak jen je to možno v tomto stavu, na Boha, a tento pohled jest provázen hlavně palčivou, šířající láskou.

Duše se upokojuje jen jednou již myšlenkou, totiž Bohem, třebaže jest jí ještě dosti nejasný. Vzněty se též zjednodušují: Duše se zmůže již jen na krátké výbuchy lásky. Již si duše neodůvodňuje svou lásku, nýbrž prostě k němu volá: Bože, má lásko. Teprve až duše cítí, že srůstá s tímto voláním, že nezní falešně, že každá žilka hoří tímto výkřikem, pak může duše se oddati této modlitbě. Vzpomeňme na poslední slova, jež sv. Terezie Ježíšková tak ráda opakovala: Mon Dieu, je vous aime; Můj Bože, já tě miluji!

Duch je tak prosvícen myšlenkou Boží, že celý jí září. Nemusí teprve křesati pracně oheň, aby v něm bylo světlo. Duše takto se modlí přehlíží jakoby s vysoké hlásky celou svou myšlenku, podobně jako mistr posvátné vědy, jenž prožil pravdu, kterou studoval, jenž ji takřka pohltil, vidí celý komplex otázky a problému v jednom jediném slově, v jednom pohledu svého poznání. Kdy se odhodlati k této modlitbě? Jisto jest, že ti, kteří jsou k ní přímo a bezprostředně povoláni, že sami budou Bohem uvedeni na tuto cestu. Až nebudou moci více přemítati ve vnitřní modlitbě, až si je Duch svatý sám unese na perutích své lásky vznícené v jejich srdcích, pak Bohem nesení půjdou za ním, on sám si je vynese jako orlice mláďata, aby patřili do slunečního záru a tak si zbystrili zrak, aby jej zapálili sluncem. Pravidlo přísné a ve svědomí závazné: Bez duchovního vůdce a to bez zkušeného duchovního vůdce nepouštějte se nikdy na moře vyššího duchovního života.

Jest jedna rozeznávací značka, zdali je duše v tomto období. Jen tehdy duše opravdu duchovně žije, jen tehdy jest ve vyšších stavech vnitřní modlitby, když vrací se na zem lepší, statečnější, pokornější, když zkrátka láska více ovládá tuto duši. Neb není možno přibližovati se tak těsně k ohni a nenačerpati od něho ohně. Nehoří-li duše láskou více a žhavěji, daleko jest od těchto výšin a nikdo jí nemá věřiti a ona sama sobě nejméně, protože se jistě jedná o klam zlého ducha, jenž se za často obléká v roucho anděla světla. Nebylo by správné zásadně nechtěti nikdy dostoupiti k tomuto stavu duchovního života, ale nebylo by též správné jen z jakési zvědavosti, duchovní ješitnosti, z pouhé přitažlivosti, jež tyto vrcholky mají pro duši, souditi již na bezprostřední povolání Boží k této modlitbě. Jen a jen vnitřní, skutečný užitek a pokora v duchovním životě jest zárukou povolání.

Bůh sám si povolá duše, sám si je obejmě a přitáhne k sobě. Povolá si k sobě duši, která svědomitě pracovala na sobě, očisťovala se a stále a stále ducha, rozum sytila svatou pravdou. Jednou i vůle, dychtivost vstane a půjde k Otci a zatouží ochutnati Boha dobrého, nekonečného, svatého, jemuž se zcela odevzdala. Zavolá nás Bůh k sobě, až naše vůle celým svým bytím zadychtí po něm.

P. SILV. M. BRAITO O. P.

SVATÉ SDRUŽENÍ

Sv. Tomáš Akvinský sdružil lásku k Bohu, přátelství, moudrost, pokoj. Co sdružil v poměru člověka k Bohu, to chce míti přeneseno též do vzájemného poměru lidí. Zevně se zdá, jako by to pojil jen páskou přívětivosti, ale pozorné domyšlení ukazuje, že to svaté sdružení chce míti celé přeneseno do lidského soužití.

Píše (II-II. 114,2 ad 1.): Protože člověk svou povahou je bytostí společenskou, je z jakési čestnosti povinen s druhými jednati podle pravdy, bez čehož by nemohla trvati lidská společnost. Jako by člověk nemohl žiti ve společnosti bez pravdy, taktéž ne bez radosti, neboť jak praví Filosof: Nikdo nevydrží den se smutným ani s mrzutým. A proto člověk má od přirozenosti povinnost cti, aby s druhými žil v radostné shodě.

Když to vše podle zásad sv. Tomášem projevených seřadíme, vidí se přirozená povinnost přátelství a přirozený sklon k němu. Spojení pak tohoto krásného sdružení s křesťany ukazuje na přetvoření ve svaté sdružení a ideál soužití křesťanů ve Svatém Sdružení — církvi.

Sdružování má člověk v krvi. Proto není nikoho, kdo by nehledal přítele. Kde zklamání nebo zrůdnost učinila zdánlivou výjimku, je jí zase potvrzeno pravidlo, protože taková bytost si najde „přítele“ ve zvířeti nebo věci. V tom zrůdném úpadku tone nejnovější doba svými hadrovými a nestvůrnými „miláčky“.

Věřící člověk se nevyhne této nutnosti přátelství. Jako víra dává nejhlubší smysl životu a duši nejhlubší pohled na život, do života, do jeho významu, tak věřící člověk se učí chápati přátelství v tomto smyslu nejhlubším. Aby totiž, podle sv. Tomáše, nezůstalo sdružení jen na povrchu ve zdvořilosti a vnější laskavosti, nýbrž aby sdružení bylo nesené vnitřním a plným citem lásky. Na označení tohoto citu v křesťanském přátelství opakuje svatý Tomáš výrok svatého Jeronýma: „To jest pravé sdružení a držené poutem Kristovým, jež bylo utvořeno nikoli pozemskými zájmy, nikoli přítomností těl, nikoli klamavým a lákavým lichocením, nýbrž bázní Boží a přemyšlením o svatých Písmech.“

Právě křesťan musí vyhledávati přátelství a v tomto výroku má směrnice, aby žil ve svatém sdružení. Jako pro přirozený život má přátelství význam nutného činitele k dokonalému rozvoji společnosti a k nutnému dosažení jejích cílů, tak pro křesťanský život má přátelství ještě druhý, hlubší význam: aby se totiž dosáhlo křesťansky nejenom cílů společnosti, nýbrž aby jednotlivci sdružení snáze šli za ideály křesťanského života, za dokonalostí křesťanskou.

Výjimečné postavení se tu dává duším žijícím pod poslušností v řeholi. Že jim všechny výhody svatého sdružení v individuálním přátelství nejenom nahrazuje, nýbrž v míře mnohem větší dává poslušnost řehole, představených, všechny důsledky svatého sdružení na jednotné cestě za cíli řehole, ideál řeholního sdružení, aby všichni žili ve vzájemném svatém přátelství. Proto, hlavně v novějších řeholích, se drží odmítavé stanovisko k přátelství, jemuž se říká soukromé, z obavy, aby z přátel se nestali spiklenci. Staré řády v této věci neznaly úzkosti, jednak proto, že bylo méně obav před spiknutím, jednak proto, že v tehdejší lidstvu bylo více nadpřirozeného smýšlení. A tak anály starých řádů se neostýchají podávati zprávy třeba o zakladateli řádu, jak zvláště miloval toho neb onoho ze svých duchovních synů a měl jej za tak důvěrného přítele, jako sebe sama.

Pro duše ve světě žijící snahou po dokonalosti křesťanské však zůstává v platnosti zásada, ostatně Písmem potvrzená, o nedozírném užitku svatého sdružení na cestě za společným vysokým cílem.

Zásady, jimiž musí býti začato a vedeno takové svaté sdružení, jsou dokonale udány v sestavení myšlenek sv. Tomáše Akvinského. Stručně jest jeho soustava taková: Lásky k Bohu plodí přátelskou lásku mezi lidmi. Obojí této lásce

odpovídá v darech Ducha svatého dar moudrosti a důsledkem je blahoslavenství: Blahoslavení pokojní, neboť oni syny Božími slouiti budou.

Má-li nastati pravé křesťanské svatě sdružení, musí míti svůj křesťanský cíl uvědoměný jako každé sdružení, má-li míti vůbec smyslu. Musí tedy touha po něm se zroditi z touhy po větší lásce k Bohu, v sobě nebo TAKÉ ve druhém. Sv. Tomáš praví o daru moudrosti, že „božskými pravidly řídí lidské jednání“. Tak láska božská a moudrost stojí u kolébky svatého sdružení. Protože je Bůh milován a touží se, aby byl milován ještě více, hledá se cesta, hledá se pomocník, druh jdoucí toutéž cestou. Jen to může býti důvodem a heslem svatého sdružení. Tato láska dá předpoklad nutný ke každému přátelství, protože nutný vůbec ku podstatě přátelství: podobnost, stejnou přirozenost, jak praví obrazně sv. Tomáš. Stejná přirozenost milujících a milovaných dítek Božích, podobnost v zásadách a ve snaze milovati důsledně, vždy dokonaleji. Dar moudrosti pak zůstává stálým průvodcem i vůdcem svatého sdružení. Pěstuje-li svatě sdružení božskou lásku, roste láska, roste i rozsah působnosti daru moudrosti a stane se, podle nauky sv. Tomáše, že se duše plní světlem v poznání Boha, soudíc podle stejné přirozenosti i s Bohem samým, jak ji dává božská ctnost lásky.

Zasahuje pak blahoslavenství o pokojných, kteří budou slouiti syny Božími. V tom vyvrcholí práce i blaho svatého sdružení. Stručně ze svatého Tomáše: Pokoj je klidný pořádek, pořádek působen je moudrostí. Tak blahoslavenství se týká mysli člověka činíc ji spořádanou a klidně spořádanou uvědomí bezpečné cesty a řinoucího se Božího světla do duše. Odměnou pak je, že svatě sdružení pokojní mají jméno dítek Božích, protože se stali podobnými jednoroznému Synu Božímu, jenž je Moudrost nezrozená.

Konečně popisuje podrobněji práci svatého sdružení (II. II. 45, 6. ad 3): „Daru moudrosti náleží netoliko nazíratí na božské věci, nýbrž i řídití lidské jednání. V tomto řízení nejprve nastává odstranění zla, moudrosti protivného. Proto se praví, že BÁZEŇ jest počátkem moudrosti, působí odvrácení od zla; konec pak je jako cíl, jenž všechno uvádí do náležitého pořádku, což se vztahuje ku POKOJI. Proto vhodně dí Jakub (3,17), že „moudrost shůry jest předem ČISTÁ“, varujíc se porušení hříchem; „POTOM POKOJNÁ“, což je konečný účinek moudrosti, a proto se to udává mezi blahoslavenstvími. Ostatní pak udává cestu, kterou moudrost přivádí ku pokoji, a to vhodným pořádkem. Neboť když člověk čistotností se varuje porušení, nastává mu nejdříve ze všech sil zachovávatí ve všem míru, a proto se praví „MÍRNÁ“. Za druhé, aby, kde sám sobě nepostačí, dal na napomenutí druhých, proto dodává „POVOLNÁ“. Toto dvojí se týká pokoje člověka v sobě samém. Aby však byl pokojným také s druhými, je předně třeba, aby neodporoval jejich dobru, pročez praví „K DOBRÝM VĚCEM PŘIVOLUJÍCÍ“. Za druhé, aby s nedostatky bližního měl v srdci soucit a skutkem mu pomáhal, a to se praví slovy „PLNÁ MILOSRDENSTVÍ A DOBRÉHO OVOCE“. Za třetí je třeba, aby s láskou se snažil vymýtití chyby druhých, což naznačuje slovy „SOUĐÍC BEZ PŘETVÁŘKY“, aby totiž předstíraje nápravu, nechtěl snad ukojiti svůj hněv“.

Svatě sdružení, svatě přátelství se tu jeví v tak nádherném a žádoucím světle, že chápeme slovo božského Spasitele: Kde jsou dva neb tři spojeni ve jménu mém, tam jsem já prostřed nich. Moudrost nestvořená dovrší svou přítomností dílo svatého sdružení, vedeného moudrostí Ducha svatého.

Mámě mluvití také o úskalích přátelství v křesťanském, v duchovním životě? Není pochybnosti, že úskalí jsou. Ale ta neplynou z povahy přátelství jako svatého sdružení. Plynou z lidské abnormálnosti nebo ukvapenosti nebo nesvědomitosti. Mluvití o nich znamenalo by kaziti obraz svatého sdružení. Neboť kde přátelství křesťanů začalo a je vedeno jako SVATÉ SDRUŽENÍ, tam není jiného nebezpečí, leč povšechné nebezpečí z lidské nestálosti. To však je všude a provází člověka všude krok za krokem až do hrobu. Ale stejně věrného křesťana až do hrobu krok za krokem provází Boží milost, aby dala vzrůst a bohatou žeň tomu, co dobrá vůle započala a snaží se dodržeti ve svátém sdružení.

P. EM. SOUKUP O. P.

Poznámka první: UŽITÍ METAFORY K VYJÁDŘENÍ PRAVD NADPŘIROZENÝCH.

O vnitřním životě neumíme mluvit slovy výstižnými. Jsou slova pouhými kadluby, do kterých vléváme určitý obsah pojmový. Kadlub časem puká, větrá, ztrácí ostrost hran a vypuklin. Čím hlubší taj, tím méně jej dovedeme vyslovit. Tajemné jmenujeme též nevýslovným.

Pomáháme si obrazy, symboly, přirovnáními. V stavu nynějším rozum náš nic nechápe bez obrazu, praví sv. Tomáš. (Cont. gentes, lib. III. c. 41). Symbol ozařuje tajemství. Činí je přístupným, ač ne zcela jasným. Nesmí se zapomínati: obraz či metafora vyznačuje shodu dvou věcí. Ta shoda však nikdy není naprostá a dokonalá. Metafora naznačuje tedy jen částečnou a relativní shodu.

Chtíce nechtíce básníme o Bohu a o tajemných věcech života. Zjasňujeme tak a názornými činíme své myšlenky. Nevyjadřujeme jich ovšem zcela přesně. Duchové zkoumaví a rozbírají se nespokojí s takovým způsobem a brzy zjistí, že naše příměry jsou nepřiléhavé, neúplné, přibližné.

Symbolum Athanasiovo na příklad přirovnává hypostatickou jednotu Boha a člověka v Ježíši Kristu k jednotě duše a těla: Jako rozumná duše a tělo je jeden člověk, tak Bůh a člověk jeden jest Kristus. Duše a tělo jsou sice podstaty velmi odlišné, přece však tvoří jednotu: tak pojí se i v Kristu člověčenství s božstvím. Tělo zůstává tělem, duše duší. Stejně i Kristus je pravý Bůh a pravý člověk. Pro tuto jednotu je možno užití o člověku přívlastků sobě odporujících: jest duchový a tělesný, smrtelný i nesmrtelný. Tak i Kristu jako Slovu přikládá Písmo vlastnosti lidské a jako člověku vlastnosti božské. Jsou však v příměru Athanasiově i neshody. Duše a tělo tvoří v člověku jedinou přirozenost, v Kristu však jsou přirozenosti dvě. Člověk není ani duše ani tělo, nýbrž složenina duše a těla. Kristus však jest Bůh a člověk: má dvojí přirozenost, dvojí činnost, dvojí vůli rozdílnou a nesplývající, v jediné osobě však bytující.

Dogmaticky obsahují náboženské metafory téměř vždy něco nepřesného a nesprávného. Jsou relativní. Ostatně, účelem jejich není výstižné vyjádření, nýbrž pouhé zpřístupnění a zesmyslovění pravdy.

Poznámka druhá: CO SE ROZUMÍ DUCHOVNÍM VEDENÍM.

Je rozdíl mezi mravní psychologí a moralisující teorií. Teoretik má snadnou úlohu. Otevře mravovědnou knihu, podle abecedního seznamu najde výklad, jaký potřebuje k řešení či posouzení daného případu. Jít životem s takovou příručkou sestavenou pracně podle dvaceti jiných příruček a obsahující popis a výměr všech neřestí a ctností je asi velice pohodlné. A kdyby někdo dokazoval, že to není pohodlné, měl by asi na mysli, jak mnoho dá práce, než se člověk naučí takové příručce zpaměti. Teoretik odřikává, co umí. Je člověk pilný a bystrý. Nemusí býti odvážný. Co mravní psycholog vyslovil s odvahou, může teoretik opakovati s klidem, jen když se tomu správně naučil.

Od morálních teoretiků nemůžeme my hříšníci čekati téměř nic. Nám není tak třeba poučení jako pochopení. My se nevymlouváme, že nevíme, co činiti. Víme to, ale nedovedeme toho. Je nám třeba odpuštění, ne odborných výkladů. Pohlazení měkké ruky, ne traktátů o svobodné vůli člověka.

Morální teoretik může mluvit k lidem nevědomým. Mravní psycholog však mluví k lidem nešťastným. Rozumí. Chápe. Utírá slzy. Těší. Léčí. Povznáší. Je jisto, že se při tom řídí určitými zásadami, ale trpící duše hříšníka o nich neví. Je možno, že zásady tyto převezme někdy mravní teoretik a bude se jim učit nazpaměť.

Teoretik nikdy není na rozpacích. Vždycky ví vše. Mravní psycholog si často neví rady. Hledá cestu k duši. Tápe v tmách. Nerozeznává dobře. Mýlí se někdy. Avšak úkolem jeho není konečně, aby všechno dělal správně, ale aby prostě něco dělal, a aby to, co dělá, vycházelo z lásky. Může se státi, že někoho těší špatně. Ale i to jest tisíckrát lepší, než kdyby netěšil vůbec. A také se může státi, že si něco nesprávně vysvětluje. To však by mu zazlival jen člověk zlomyslný. Tím způsobem by zajisté bylo možno viniti i slunko, že tvoří stíny.

Morální teoretik a morální psycholog se jednou procházeli za nedělního odpoledne po starých šancích. Vojáci se tam bavili s děvčaty, jak to bývá. Morální psycholog si chtěl dobrati morálního teoretika: No, co tomu říká morálka?

Morální teoretik se nedal a klidně odpověděl: Že to má pastorálka napravit! (Anekdota není smyšlena. Tato dvojice byli Brynych a Brychta, jeden profesor bohosloví pastýřského, druhý profesor morálky.)

V těch dvou větách je více než pouhé zajiskření vtipu. Morální teorie je studená věda. Ba více. Mlčící věda, bezmocná a neživotná. Neumí se vnořit do víru života. Je jaksí povýšena nad lidské mraveniště nemajíc dosti lásky, aby se snížila k lidem a zašeptala jim jen jediné slovo potěchy. Chladně určuje normy, podle nichž mají jednat a podle nichž budou souženi. Neobrací se k nikomu zvláště, nevaruje, nenapomíná a nekáže. Mravní teorie ukazuje hříšníku, co jest. Mravní psychologie mu ukazuje, jak se stal, čím jest, a jak se může stát, čím býti má — tak vystihuje věc I. Klug. (Die Tiefen der Seele 246, Paderborn 1927.)

Mravní teorie jest vždy všude stejná: pro všechny národy, pro všechna povolání, pro všechny povahy. Mravní psychologie se však přizpůsobuje jednotlivým duším a snaží se mluvit k nim jejich řečí. Vidí duše skeptické, svedené pseudomystikou, napojené polopravdami překotné a nezažité četby, domnívající se, že si utvořily vlastní přesvědčení o věcech víry, pochybující o vlastních pochybnostech, hynoucí nedostatkem víry a toužící po víře, chápající jen estetický povrch náboženských projevů, koketující s pověrami theosofie, anthroposofie a spiritismu, hledající čisté náboženství bez dogmatické přítěže a církevního formalismu, individualisticky vypjaté, myšlenkově nejasné, výbojně chaotické, osudy života zmítané. Duše patologické, zžírané rakovinou pohlavních zvráceností, zatížené výstřednostmi a neřestmi otců, choré duševními i tělesnými traumaty, štvané démonickými silami podvědomí, vysokou kulturou příliš diferencované, autosugestivními klamy šálené špatnými hypnotiséry a psychoanalytiky zkažené. Duše problematické, s rozpoltným vědomím a svědomím, hloubající věčně o smyslu života, neschopné činu a lásky, znásilňující sebe i jiné, skrupulosní k zoufání, nemocné nedostatkem vůle, otrávené civilisačním shonem, zničené alkoholem, kokainem, morfiem.

Kázati je snadné. Pomáhati těžké. V tom je rozdíl mezi morálním teoretikem a morálním psychologem. Mezi moralistou a duchovním pastýřem. Mezi učencem a knězem. Mezi rozumem a srdcem.

Umře-li mravní teoretik, věda jeho neumírá. Je uchována ve foliantech, které napsal za živa, a v litografovaných přednáškách, jimiž se trudili kdysi jeho posluchači. Za rakví jeho však nikdo nekráčí v slzách a na hrob jeho nikdo neklade bílých květů. On nepřišel, aby miloval svět. Všechnu slávu boje o duše ponechal mravnímu psychologu. Ponechal mu, co je těžké, vysilující a nevděčné. Ponechal mu lásku, která by ho spalovala touhou po duších, vydal ho nezdarům i úspěchům, nadějším i zklamáním, dnům jasným i nocím bezesným.

Poznámka třetí: O ČTYŘECH METAFORÁCH.

Čtyři jsou, myslím, metafory, jimiž se snažíme vystihnouti povolání morálního psychologa. Nazýváme ho lékařem, pastýřem, otcem a vůdcem. Ani jedna z těchto metafor nejde zcela na kořen věci. Chceme zkoumati pravý jejich smysl a změřiti co možná nejpřesněji myšlenkový jejich obsah a rozsah. To bude úkolem výkladů, jež následují.

Výklad první: O DUCHOVNÍM LÉKAŘI.

Lidé milují lékaře, protože nemilují smrti. Důvěřují mu a odevzdávají mu své životy, aby ušli bolesti. Svěřují mu své rány, aby je řezal a páčil. Požívají léků trpkých, kyselých, hořkých, svírajících, omamujících i rozpalujících. To vše činí doufající v život.

Tak bychom měli důvěřovati i lékaři duchovnímu. Ukázati mu své rány. Vyjeviti nejtajnější neduhy duše. Svléci se před ním duchovně, jako se svlékáme před prohlídkou lékařskou. Bez odmluvy přijímati jeho rady, byť byly tělesnému smýšlení odporné. Důvěra naše k němu měla by býti úměrná strachu před duchovní smrtí.

Přijímající Tělo Páně opakujeme slova, kterými pohanský setník prosil za uzdravení služebníka. Což jiného tak projevujeme, nežli že nám záleží na zdraví duše aspoň tolik, kolik záleželo pohanu na životě otroka koupeného za třicet denárů?

Vytýká se lékařům, že se příliš zabývají lidmi nemocnými. Lépe než zachraňovati trosečníky bylo by říkati zdravým, co mají činiti, aby nebyli nemocni. Profylakse, ne terapie. Lépe jest hlídati než zloděje honiti. Lékaři naší doby se domnívají, že mají závazky jen k nemocným a to jen k takovým, kteří jim mohou zaplatiti.

Hledají se lékaři pro zdravé!

V duchovním smyslu je to poněkud jinak. Lékařství duše jest vždy jen následné. Tu nelze nemoc předejti. Je možno ji pouze léčiti. Každý člověk jest duchovně nemocný. Jest spojištěm dvou rozdílných a sobě odporujících světů, hmotného a duchového, podivný kentaur, půl anděl, půl zvíře. Rozum jeho je oslaben. Vůle je nalomena. Podle smutně krásných slov J. de Maistre neví člověk, co chce. Chce, co nechce; Nechce, co chce. Není možno věřiti, že by člověk byl v takovém stavu vyšel z ruky svého Tvůrce. Tato myšlenka je tak odpuzující, že i filosofie pohanská uhodla hřích prvotní. (Les soirées de Saint Pétersbourg, I/64-5, Paris éd. Garnier).

Lékař duší má před sebou jen raněné. Nezná profylakse. Je symbolisován Samaritánem, který našel ubožáka na cestě z Jerusalema do Jericha. Nepřišel, aby zdravého hájil proti lupičům, nýbrž aby zraněnému pomohl.

Výklad druhý: O DUCHOVNÍM PASTÝŘI.

Metafora o duchovním pastýři je biblická. Pán se nazývá dobrým pastýřem. Vypočítává vlastnosti dobrého pastýře. Dobrý pastýř zná své ovce. Vodí je na dobrou pastvu. Miluje je, i když jsou neposlušné a zlé. Ztratí-li se mu některá, hledá ji, a když ji nalezne zbloudilou a vyhladovělou, nebije jí, ale s radostí ji bere na svá ramena a těší se z ní více než z ostatních, které se mu neztratily. Brání svých ovcí proti zlodějům a dravé zvěři. Tím se liší od nájemníka, jehož nejsou ovce vlastní. Ten vida vlka, an jde, dává se na útěk, neboť mu nezáleží na ovcích.

Tato metafora je absolutní, rozumíme-li dobrým pastýřem Krista samého. Zná své ovce vševědoucím vhladem do lidského nitra. Pase je dokonale. Živí je svou milostí. Jest mízou duší. Beze mne nic nemůžete činiti, praví. Já jsem vinný kmen, vy ratolesti. Sytí je chlebem své pravdy. Krmí je svým Tělem svátostným a napájí je svou Krví předrahou. Nezatvrzuje se nad dušemi, které zbloudily, ale s láskou je vine ke svému srdci, vracejí-li se k němu kajícím. Brání duši proti nepříteli. Jest i jako člověk z rodu hrdinných pastýřů betlemských, z rodu Davida krále, jenž v mládí pásal stáda otce svého: tu přicházel lev nebo medvěd a bral berana ze stáda. A on se honil za nimi, bil je a vydíral jim kořist z hrdla. A když povstávali proti němu, bral je za bradu, dával a zabíjel je. (I. Král. 17. 34.) Kristus je ten silák, jenž přemáhá obra, to jest ďábla, a rozděljuje kořist jeho. (Luk. 11.20-21.) Jako rychlý rek vpadá na tento svět, jehož střeží ďábel. Obří jsou jeho kroky: s nebes výšin v lůno Panny, z lůna Panny do jeslí, z jeslí na kříž, s kříže v hrob, z hrobu k slávě nesmrtelnosti. (S. Gregorii homilie 29 in Evang.) Život dává za ovce své. Dáti život jest vrchol lásky.

Relativní je tato metafora, rozumíme-li dobrým pastýřem morálního psychologa. Nezná svých ovcí tak, aby nemohly před ním míti tajemství. Znátí ovci a znátí duši člověka je rozdíl. Pastýři stačí, zná-li velikost, barvu, hlas a jiné vnější známky svých ovcí. Znátí duše toť neskonale více. I když někdo myslí, že je možno stanovit hlavní typy duševní výstavby lidské, jaké to bludiště pojmů vzájemně se protínajících! Mluví se třeba o intelektualistickém, voluntaristickém, sentimentním a resentimentním, estetickém a náboženském typu duševní struktury. (I. Klug, citované dílo.) Kolik dušezpytného studia, kolik bystrosti, kolik zkušeností bylo by třeba, abychom porozuměli duši Pavla Verlainea, kolísající mezi ohavností vášně a nejčistším plápoem lásky k Bohu, duši Antonia Fogazzara, jehož mužný věk byl jediným pokušením, duši Oscara Wildea, jenž realizoval pojem krásy nejprve v rozkoši, potom v hoří žaláře readingského, duši Chr. Fr. Hebbela demonismem rozeklané, duši Mikuláše Lenaua štvané neukojitelným zármutkem, duši H. Heineho vysvobozující se nesmírnou sebeironií z pekelných muk nevyléčitelné nemoci!

Pásti ovce — býti jejich životem a chlebem, poskytovat jim sebe — i to je možno mravnímu psychologu jen v nástinném a nedokonalém smyslu. Znamená to asi, že mravní psycholog veškerým svým věděním a vší silou svého srdce slouží duším a že se jim obětuje. Není pochyby, že je to jeho povinností. Ale není to idyla. Syringy a šalmaje neznějí a sladký větérek neovívá skrání. Není to arkadická blaženost. Pastýři se nikdy příliš nelopotili. Mívali vždy pokdy, aby skládali bukolické písně a pískali na flétnu. Avšak této potěchy nezná pastýř duchovní. Nemůže nikdy říci, že by dosti věděl nebo že by dosti miloval. Žije pro duše bez výhrady, celý.

Větší radost nad jednou ovčí, která se ztratila, než nad devadesátidevítí, jež nezbloudily, je zřejmě nadsázka, kterou chce Kristus vyjádřit nekonečnost božského milosrdenství. Psychologicky ovšem může ta radost být větší, ne však ekonomicky. Předchozí bolest a úzkost vždycky zvyšuje pocit štěstí, jež následuje. Velikost lásky své prožíváme nejúplněji v rozloučení, vzdálenosti a ztrátě. Věcí přítomných nemilujeme. Nesníme o tom, co je na dosah ruky. Láska není láskou, dokud se nějakým způsobem nepromění v bolest. Teprve když něco ztratíme, cítíme, že to bylo částí naší duše, a milování každé počíná se slzami. Tak vzniká mocné napětí v duši. To se rázem mění a přelévá v radostné rozechvění, nalezneme-li, co jsme ztratili. A tak to, co neztraceno, není způsobilé, aby bylo zdrojem radosti. Veliká bloudění vzbuzují velikou lásku. Je patrné, že morální psycholog má především hledat duši bloudících a chorých. Nepotřebují zdraví lékaře, ale nemocní. To neznamena, že by mu nemělo záležet na nezbloudilých, ale že jeho láska se dovrší péčí o zbloudilé.

Jde-li vlk a lapá ovce, nastává mravnímu psychologu boj proti silám démonickým. Ďábel je přemožen, ale ne tak, že by už neměl pražádné moci nad dušemi. Podle krásného přirovnání svatého Augustina se podobá psu uvázanému na řetěze. Štěká a sápe se na každého: kousnouti však může jen toho, kdo sám se k němu přiblíží neprozřetelně. Morální psycholog se nesmí domnívat, že zlomí žezlo satanovo. Ďábel jest podle výroku Spasitelova knížetem tohoto světa: není sice vítězem, ale nebude také poražen, dokud svět tento potrvá. I tu je význam metafory jen relativní. Vlk je síla fyzická, kterou možno fyzickou převahou zdolat. Ďábel je síla morální, zákeřná a temná, tajemně prostupující duchový svět. Proto může přemožen být jen svatostí života, postem a modlitbou.

Výklad třetí: O DUCHOVNÍM OTCI.

Mravní psycholog bývá nazýván duchovním otcem. Skutečným otcem duchovním je kněz těm, které pokřtil. V tom smyslu praví svatý Pavel v listě ke Korintským: Neboť byť jste měli vychovatelů v Kristu na tisíce, přece nemnoho máte otců. Neboť v Kristu Ježíši já jsem vás zplodil skrze evangelium, (I. Kor. 4.15.) Ale duchovním otcem nazývají kněze i osoby, kterých nepokřtil, ve smyslu nevlastním. Tedy opět metafora. A opět by bylo třeba zkoumat, pokud vztah kněze k duši a duše ke knězi je zobrazen poměrem otce k dítěti a dítěti k otcovi.

Otec je dárce života tělesného, podílníkem na tvůrčí činnosti Boží. V tomto smyslu metafora kulhá: morální psycholog není dárce života duchovního, nýbrž pouhým nástrojem božské milosti. Původcem duše je Bůh. Tvoří duši neprostředně ve chvíli početí. Tak jest Bůh přirozeným otcem duše. Jest ale také jejím otcem nadpřirozeným, neboť svou milostí ji povyšuje do řádu nadpřirozeného. Posvěcuje ji. Duše posvěcená se podobá Bohu nejvyšší svatému. Podobá se mu jako dítěti otcovi. Tou podobností nabývá duše účasti na božské přirozenosti. Stává se dítětem Božím. Bůh adoptuje duši omilostněnou a uděluje jí práva dědická. Dědictvím duše jest Bůh sám, poněvadž Bůh nic skvělejšího dáti nemůže než sebe.

Povinností otce jest živiti a vychovávat dítě. Těžkou povinnost splní, jen kdo miluje. Toť láska otcovská. Jest rozdíl mezi láskou otcovskou a mateřskou. Mateřská láska jest vrozená a téměř pudová, jeví se i u zvířat. Proto někteří filosofové tvrdí, že láska mateřská je mravně bezcenná. (Weininger). Jiná jest láska otcovská. Nepozorujeme žádné takřka její obdoby ve světě zvířat. Je čímsi výlučně lidským. Mateřská láska bývá slepá. Matka miluje své dítě, i když není hodno lásky, i když je ošklivé, hloupé a zlé. Matka obyčejně nedovede trestati. A proto nedovede vlastně milovati. Láska otcovská je spíše rozumová než citová. Otec někdy trestá, ač není ukrutný. Nehledí na přítomné slzy dítěte: má na mysli blaho jeho v budoucnu. Proto nehoví jeho rozmarům a podrobuje je kázní.

Láska mateřská se nestala obrazem lásky Boží k lidem. Kdyby nás Bůh miloval láskou mateřskou, byl by asi život náš ne údolím slz, ale rájem rozkoší. Bůh miluje člověka láskou otcovskou. Nejen dobré, ale i zlé věci přijímáme z ruky jeho. Pláčeme sice a vzdorujeme někdy jako děti, když se jim nestalo po vůli. To jen z nerozumu. Zdává se nám, že nás Bůh opustil a že nás nemiluje. Pouhý to klam dítěte, které si nedovede vysvětliti, že by ruka milující mohla způsobiti bolest.

Dokončení přístě.

NEPŘEDBÍHEJTE!

Nejlepší dnes odborník v asketice a mystice, můj drahý učitel P. Garrigou - Lagrange živě se zajímá o duchovní hnutí u nás, rozvířené Hlubinou! Považuje za svou povinnost říci všem našim čtenářům tato vážná slova upozornění a výstrahy, aby naše krásné hnutí snad neztroskotalo na mělčině. P. Silv. M. Braitto, redaktor.

Dnešní horečka, JEŽ MŮŽE VŠAK VĚSTI KE SMRTI: předbíhati ve všech směrech a smyslech. Tato horečka bývá pak následována otupělostí a leností, když nebylo nalezeno, co bylo tak špatně hledáno.

Dnes chce dítě a mladík dřív než jindy, hráti dospělého. Ztrácí tím půvab mládí. A vyšší věci, po nichž se hnál, jen ochutná, povrchně okusí. Protože je však nemůže zvládnouti, odhazuje je. Mladí čtou vše, předčasně, a to s neuvěřitelnou lehkomyšlností, nedovedouce ještě přesně chápati všech krvavých problémů a krisí v tom, co tak nervosně čtou. Je to nezdravý intelektualismus, jenž předčasně přesycuje ducha a srdce si málo všímá. Tak nám pak dorůstají duchovní trpaslíci. Nemají srdce. Nedovedou obětovati, trpěti.

Tato nemoc naší doby zachvacuje nebezpečně i život duchovní. Mnoho lidí mluví o „mystice“, čtou „mystické“ knihy, ač sotva teprve umějí prostě křesťansky žít. Předčasně se lačně vrhli na četbu mystiků. Neporozuměli jejich silné stravě, jejich děsné, propastné vážnosti. Hledali jakousi estetickou, novou krásu; otrhali květy z mystiků a zapomněli, že, když otrhají květy, že mystika jim pak nemůže přinést ovoce.

Odtud prýští nebezpečí falešné mystiky, jež jest hroblem a největším nepřítelem mystiky pravé, protože na ni vrhá svou dobře zaslouženou nedůvěru. Je tu nebezpečí, že budou takové dušičky své plané snění považovati za nebeské kontemplace, svou prostou vyprahlost za temné noci duše. Je tu veliké nebezpečí, že se budou považovati za pokročilé neb dokonalé ti, kteří mají ještě nesmírně daleko do prvých vůbec kroků v duchovním životě. Nesmíme vztahovati ruce po pokrmu dospělých, dokud jsme dobře neztrávili pokrmu dětí.

*

Mnoho praktických omylů v duchovním životě pochází z toho, že se zapomíná, že cíle dosahujem vlastně až nakonec. Sv. Tomáš to tak krásně vystihuje: Cíle nejprve chceme, ale až na posledním místě dosahujeme.

Toho mnozí zapomínají. Chtějí vystavěti klenbu katedrály svého duchovního života, zatím co ještě ani základy nemají vykopány, natož upevněny. Proto chci upozorniti vaše mladé hnutí na to, že nesmíme ani předbíhati Pána, ani se dobrovolně zpozdovati, nýbrž že musíme jít fortiter et suaviter, totiž statečně, ale přece umírněně.

*

Snaha dojíti cíle musí především tedy předcházeti v našem duchovním životě. Jaký má býti tento náš cíl? Příímý, čistý, vznešený a účinný. Příímý má býti cíl našeho duchovního snažení; to jest, jen Ježíš, jen jeho sláva má býti naší směrnicí. Cílem naším smí býti jen ten cíl, jež nám ukazuje Ježíš: Budte dokonalí, jako Otec váš v nebesích dokonalý jest. Bude-li tento základní náš úmysl příímý, celý život bude pak ozářen jeho světlem.

Aby byl vznešený cíl našeho duchovního života: Hleďte nejprve království Božího a vše ostatní bude vám přidáno.

Dychtíme především po cíli nadpřirozeném, po životě věčném. Protože pak dokonalost křesťanská jest nám předepsána jako cíl, nikdy dosti nemůžeme se snažiti o ni, nikdy nemůžeme říci, že jsme již dosti vykonali, že jsme dosti dokonalí. Všechna možná, dosažitelná dokonalost byla nám ukázána jako cíl, po němž se máme snažiti a proto můžeme a máme se snažiti dosáhnouti co možná největší dokonalosti.

Budiž náš cíl účinný! Budiž čím dál tím účinnější! Mnozí lidé se spokojují s obdivem dokonalosti, s obdivem svatých; zůstávají při jakémsi matném chtění. Ale proti těmto praví Kristus: „Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království nebeského!“

Mýlili by se však také ti, kteří by chtěli býti jen venkoncem „praktičtí“, říkajíce, že jim stačí, když se očistí, že není jim třeba, aby se pozitivně o něco snažili. Očištění, utrpení jsou jen prostředkem. Nemůže nikdy býti cílem křesťanské dokonalosti.

*

Cíl náš jasně nám ozařuje cestu. Vyberme prostředky, jak kráčet po této cestě. Třeba uplatniti ony prostředky, čili nutno těmito prostředky usilovati o uskutečnění tohoto cíle. Cíl náš má řídit každý krok náš, všechny naše povinnosti i povinnosti tak zvaného denního všedního života. Nesmírné opomíjeti to, co svatý František Saleský nazývá drobnými ctnostmi, jež jsou jakými květy Lásky a bez nichž by se stalo obcování s našimi bližními skoro nemožným.

Je to vlídnost, laskavost, mírnost, tichost, ochota, dobré smýšlení o úmyslech a činech svých bližních. Nestačí spokojovati se jen tak zvaným moralisováním a klamati se říkáním, že „chceme vše konati z lásky k Bohu“. Tahle láska se opravdu musí jeviti ve svých výsledcích, naše činy musí opravdu nésti pečeť Božího Ducha. Nesmíme pod rouškou jednání „z lásky“ bližní pomlouvati, jejich činy ve zlém vykládati, je o dobrou pověst připravovati, je kárati tvrdě a trestati krůtě jen pro nasycení své tvrdosti, kterou ještě drze zahalujeme pláštěm lásky k Bohu neb k bližnímu. Dlužno sestoupiti ve svém provádění cíle nadpřirozeného až do nejmenších detailů života, vše, ale vše zaříditi podle Boha a podle jeho opravdové vůle. S tohoto hlediska není nic nepatrného a malého v křesťanském životě, vše má svůj smysl v Božích plánech a všemu se může dostati nadpřirozené, nekonečné ceny, spojíme-li to s opravdovou živou láskou k Bohu. Teď pochopíte, že snažiti se o křesťanskou dokonalost neznamena konati velkolepých, nápadných, vynikajících skutků lásky k bližnímu, nýbrž že dokonalost spočívá v tom, konati mimořádně dobře drobné denní úkony, z nichž se skládá běh celého našeho snad života.

*

Jestliže při provádění cíle hledáním a uplatňováním prostředků máme sestoupiti až do nejnižších podrobností, smysl těchto prostředků má býti pozdvižen až k jich nejvyššímu, poslednímu cíli, čili vykonávání našich činů, jež jsou prostředky k dosažení cíle, dokonalosti, má stále vystupovati, stále se odrážeti od země. Začíná nejpotřebnějšími, nejdůležitějšími prostředky, jež jsou nutné pro začátečníky. V tomto vystupování třeba dobře dáti pozor, abychom nepředbíhali, abychom se neocitli příliš brzo na strmé cestě, pro niž ještě nemáme průpravy a síly. Jedno bych vám též rád připomněl, že se v dnešní horečné době každý snaží dozrati předčasně, že se dnes lidé vrhají hltavě do života. Víte však, jaký je osud předčasně zralého ovoce? Jsou to PÁDAVKY:

*

Jaká slova praví nám Spasitel, aby nás vyléčil z této horečky, toužící předčasně dozrati? „Nebudete-li jako maličtí, nevejdete do království nebeského!“ Apoštolové se před těmito slovy hádali o prvá místa v budoucím království Božím. A tehdy jim Ježíš praví: „Kdo chce z vás býti první, buď posledním!“ Ano, kdo chce dosáhnouti nejvyššího v duchovním životě; musí začítí především pokorou. Čím má býti vyšší budova našeho duchovního života, tím hlubší musejí býti její základy. Nestačí však jen jednou vyhloubiti základy. Čím výše se zdvihá stavba duchovní, tím více je též nutno dále prohlubovati a upevňovati základy.

Křesťan, jenž se rozběhl k Bohu, má býti jako ono malé dítě, jež Ježíš postavil doprostřed svých učedníků. Prostým má býti křesťan, beze lsti k sobě, k Bohu a k bližnímu. Bez pýchy, u vědomí vlastní slabosti. Křesťan opravdu pokorný, protože vše od Boha očekává, stále pokračuje v duchovním životě, protože stále se opírá o svého Boha, jenž jest síla sama a život sám. Jde klidně, zdánlivě zvolna, ale protože jest veden ve své pokoře Bohem, vystoupí s Bohem velmi vysoko. Netouží po velkých věcech PRO SEBE. Jemu jest jediným pravidlem a jediným cílem Bůh a proto nežízni viděti sebe vysoko. Neb často bývá v touze po vyšším duchovním životě tolik ješitnosti a sebelásky! To sebe chce člověk oslaviti, sebe chce viděti vysoko. Bůh aby mu byl jakýmsi žebřem k tomu. Chápete, že Bůh strašně trestá tuto opovážlivost a rouhavou svatokrádež, jež se halí do závoje zbožnosti a svatosti a snahy po vyšším duchovním životě.

V poslední době ukázal Pán novým způsobem na tohoto ducha dětství, jímž se má bráti naše snaha duchovní, ve sv. Terezii Ježíškově. Bůh užívá vždy prostředků každé době přizpůsobených a dnes bylo opravdu třeba příkladu a připomenutí staré pravdy sv. Terezií Ježíškovou, v době, jež šíleně důvěřuje v sebe, jež chce sama ze sebe vše věděti, vše znáti a jež pyšně chce sebe postaviti na trůn božství. Bylo třeba příkladu sv. Terezie v době, jež nechce mládit ani jinošství, jež chce hned zrati a žiti plným životem... Zároveň jest pak sv. Terézie příkladem dětinné důvěry k Otci, jenž ty, kteří se mu oddají, sám přitáhne k sobě a dá jim všechny milosti potřebné, aby přišli k němu.

Proto nestačí jen rozumem přijmouti pravdy. I vůle se musí skloniti a zatoužiti po nich a rozhodnouti se podle nich se zaříditi. (Sapientia secundum quod est donum, non solum est speculativa sed etiam practica: Dar moudrosti nejen bádá, nýbrž též provádí.)

Třeba pokorně přijímati Boží pomoc prostředky a prostředníky, jež on k tomu ustanovil. Jest dutou pýchou chtít se obejít bez kněží a bez svátostí... Třeba přijímati pokorně, co se nám hlásá od těch, kteří jsou povoláni nás učit, a hned prováděti, co se nám podává k provádění.

Chceme-li dosáhnouti vyššího duchovního života, nesmíme PRÁVĚ jej CHTÍTÍ. Smíme jen jedno chtít, aby Bůh byl oslaven, aby námi byla co nejdokonaleji naplněna Boží vůle. Neb jen pokorným, jen svým DĚTEM dává Bůh svou milost.

*

Uskutečňujeme cíl svůj. Jest vysoký, ale právě proto nezanedbávejme, neopovrhujme prostředky zdánlivě ubohými, prostými, nízkými! Velikost nesudme podle hmotného měřítka, nýbrž podle měřítka Božího, podle toho, jak se co přibližuje k Bohu neb jak nás co k němu přibližuje. Tak se vyhneme dvojímu úskalí. Tak zvaných nepraktických idealistů, kteří stále sní, ale nic nikdy neuskuteční, a tak zvaných praktiků, kteří se ztrácejí v podrobnostech, takže jim zcela s očí zmizí cíl poslední.

Tak zvaní idealisté se spokojují s obdivováním svého cíle a nehledají cesty, jak by jej uskutečnili. S druhé strany může mít katastrofální následky, tak se zarýti do podrobností, že se stáváme duchovními puntičkáři, počítači. Náš duchovní život musí být provanut velkodušností křesťanskou. Proto je tak užitečná četba Následování Krista, jež jest knihou asketickou, ale nezapomíná, že asketika jest průpravou a úvodem k mystice, k níž si přivede Pán ty, kteří věrně jdou jeho cestou.

Na vyšší cesty si přivede Bůh sám ty, které si vyvolil. S naší strany jest jen jednoho třeba: Chtít opravdu, chtít dokonale a účinně jen Boha. Tato dobrá snaha se jeví připodobňováním Bohu, očišťováním, poslušností k němu.

Jen takto duchovní život nesejde na scestí, nýbrž stane se plodným a obrodí národ váš, protože jen svatých je vám třeba a jen ti vás zachrání.

P. GARRIGOU-LAGRANGE, O. P., ŘÍM.

LITURGIE SVÁTOSTÍ

Svatým přijímáním stáváme se obětí, jsme jakoby onou kapkou vody, již kněz přimísil při obětování do kalicha s vínem. Jsme sjednoceni s Ježíšem jako ukřižovaní údové jeho těla. Kristova smrt měla cenu právě tím, že ji dobrovolně přijal. Jenom tak má cenu i naše oběť, jenom potud máme podíl na jeho oběti, pokud i my přijímáme odevzdaně a radostně oběť sebe sama. To je užitek svatého přijímání. Zvláště však svatému přijímání na smrtelném loži dává to jeho plný smysl. Svaté přijímání nemocných je ve skutečnosti velmi úzce spjato s mší svatou, nekrvavou obětí Spasitelovou. Spojuje nemocného s umírajícím Ježíšem a vlévá do jeho duše milosti, jež v proudech stékají s kříže.

Tak je tomu i se svátostí posledního pomazání. I tato svátost jest v úzké souvislosti se mší svatou. Její látka, olivový olej, se svěť při mši svaté na Zelený čtvrtek. Síla pomazání tímto svatým olejem vysvítá ze slov, jimiž jej biskup svěť: „Zažehnávám tě, duchu, nade všecko nečistý, jakož i jakýkoliv útoku ďábelský a každý prelude, ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého; abys odstoupil od tohoto oleje, ať z něho může učiněna býti mast duchovní k posile živého chrámu Božího, aby v něm sídliti mohl Duch svatý skrze jméno Boha Otce všemohoucího a skrze jméno nejmilejšího Syna jeho Pána našeho Ježíše Krista, jenž přijde, by soudil živé i mrtvé a svět ohněm. - Vyšli, prosíme, Pane, svatého svého Ducha Utěšitele s nebes do tohoto tuku olivového, který jsi ze zeleného stromu vyvoditi ráčil, k občerstvení duše i těla, aby tvým svatým požehnáním byl každému, kdo touto mastí nebeského léku pomazán bude, zabezpečením myslí i těla, aby vyklizena byla všeliká nemoc, všeliká slabost, jakož i kterýkoliv neduch duševní a tělesný, jako jsi

pomazal kněze, krále, proroky a mučedníky; tvá dokonalá mast, Pane, nám od tebe požehnaná, zůstávej v útrokách našich. Ve jménu Pána našeho Ježíše Krista.“

Zlý duch se chystá v posledním okamžiku napadnouti vojína Kristova před rozhodným bojem, k němuž je jeho duši třeba nadpřirozené síly. Tu mu dává pomazání olejem nemocných, obyčejně poslední v životě. Je-li v Božích úradcích stanoveno, že člověk ještě nezemře, působí poslední pomazání i zotavení tělesné, po případě uzdravení. To tím, že zahlazuje příčinu smrti, hřích, smývajíc hříchy lehké a s lítostí spojeno i hříchy těžké, a činíc neškodnými pro věčnou spásu časné tresty za hříchy, a jiné následky hříchu. Smysly jsou branou do duše, jimi vniká do duše hřích. Proto kněz maže při udělování této svátosti jednotlivá ústrojí smyslová, aby i posila přišla do duše stejnou cestou, kterou tam vnikla slabost.

Samotnému úkonu svátostnému předcházejí modlitby, jež nejsou sice podstatné, ale přece významné pro nemocného i jeho okolí, poněvadž jimi církev vyprošuje domu nemocného i všem jeho obyvatelům nadpřirozenou ochranu a požehnání: „Nechť vejde, Pane Ježíši Kriste, do tohoto domu s naším pokorným příchodem věčné štěstí, Boží zdar, jasná radost, láska plodná, zdraví trvalé: ať nemají na toto místo přístupu zlí duchové: nechť jsou tu přítomni andělé pokoje a nechť opustí tento dům všecka zlobná nesvornost. Zveleb, Pane, nad námi své jméno svaté; a požehnej našemu obcování: posvěť náš pokorný vstup, jenž jsi svatý a dobrotivý, a zůstáváš s Otcem a Duchem svatým na věky věkův. - Modleme se a prosme Pána našeho Ježíše Krista, aby žehnaje požehnal tento příbytek, a všechny v něm přebývající, a dal jim dobrého anděla strážce a učinil, aby mu sloužili a patřili na podivuhodnosti jeho zákona: aby odvrátil od nich všechny protivné moci: aby je vytrhl ze vši bázně a ze všeho zmatku a ráčil ochrániti zdravé v tomto příbytku. — Vyslyš nás, Pane svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože: a rač poslati svatého anděla svého s nebe, aby opatroval, podporoval, chránil, navštěvoval a hájil všechny, kdož bydlí v tomto příbytku.“

Poslední pomazání odstraňuje hřích i pozůstatky hříchu. Proto užívá kněz při jeho udělování fialové štoly, rozhřešuje všeobecně nemocného (Confiteor, Misereatur, Indulgentiam); nežli začne vlastní úkon pomazání, skládá ruce na hlavu nemocného a prosí Boha, aby úplně zlomil moc ďábelskou nad chorým člověkem: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého nechť pohasne v tobě všecka moc ďáblova skrze skládání našich rukou a vzývání všech svatých andělů, archandělů, patriarchů, proroků, apoštolů, mučedníků, vyznavačů, panen a spolu všech svatých. Amen.“ Nato maže kněz na způsob kříže jednotlivé smyslové orgány nemocného, víčka oční, uši, chřípí, rty, ruce, nohy, a pronáší při tom slova: „Skrze toto svaté pomazání a svoje nejdobrotivější milosrdenství nechť odpustí ti Pán, čím ses prohřešil zrakem atd.“ Při udělování této svátosti doporučuje rituál přítomným modlitbu kajících žalmů a litaní ke všem svatým nebo jiné modlitby.

Když dokončil posvátný úkon, modlí se kněz ještě tři modlitby, jimiž prosí o uzdravení duše i těla nemocného mocí Ducha svatého, jehož se právě dostalo nemocnému svatým pomazáním. Ve středověku přijímal nemocný nejsvětější Svátost jako viaticum teprve po posledním pomazání, jak se dosud děje v ritu řádu kazatelského. V ritu římském svaté přijímání předchází.

P. TOMÁŠ M. DITTL O. P.

STÍNY

Cesta duše k Bohu jest ozářena Boží krásou a jeho jassem. Všechny ty nejrozmanitější složky duchovního života soustředěné v životní celek jako souhrn vznešených paradoxů, jsou označeny znamením Božího míru a blaha: Duše pěstující svůj vnitřní život znenáhla byla ovlivněna a vypěstuje si rajskou harmonii pokoje a míru v Duchu sv. Rajská stálost nedovolí vyrušení ani bolestí ani steskem. Tam se obnovila část ráje, původní čistota mysli jako širé jezerní hladiny, aby pojímala ve své kontemplaci Boha. Stálost a nezměnitelnost Boží vtlačí do duše svou pečeť, duše kotví na pohyblivé hladině měnícího se života.

Nadpřirozené krásy duševního života bývají hanobeny, bývají zdržovány ve svém rajském rozvoji mnohonásobným plevellem, mnohou přítěží omezující působnost nebeského Hospodáře duší. Na záhonech nebeské květeny

nadpřirozených darů pěstuje duše často v úkrytu kořeny svých neposvěcených náklonností, které dusí život pokoje a míru. Slýcháme rádi o vznešené nadpřirozené kráse, o nesmírném pokladu Božího milosrdenství, o jeho lásce, ale jak jinak nemile, nepříjemně se dotýká člověka zmínka o vlastní bídě, o vlastní hříšnosti, o nezřízených náklonnostech zjemněných často rouchem zdraví, lásky k bližnímu, nutnosti atd. Člověk se rád podivuje krásnu, ale těžce přikládá ruku k vytvoření krásy ve své duši, k celému provedení díla spásy nejdříve na sobě. Mnozí obdivují Krista při jeho slavném proměnění, při jeho slávě a radostech, praví kniha o následování Krista, ale málo ho následují ke kříži.

Člověk se bojí násilí, bojí se přemáhání a přece je to jen orání, aby vzrostlo símě Božího života. Život se stal povrchním, poněvadž půda nebyla prohloubená sebeoráním. Dnešní doba je význačnou duševním zakrněním, není charakterů, není svatých, protože schoulostivěly dav nezná ceny sebezáporu a přemáhání, vidí vše ve světle své pohodlnosti, svých tělesných požitků.

Mezi husté stíny duchovního života zastírající průsvit paprsků Boží lásky a Božího vlivu na vývoj duše patří lakomství sahající na široko svými větvemi. Lakomství je matkou mnohých neřestí, je hlavním hříchem, poněvadž přivádí svým slibným leskem blaha a rozkoše k mnohým jiným výstřednostem.

Na bohatství tohoto světa zůstává paprsek jasu, může pomáhati chudým a trpícím nouzi. Bohatství správně užívané dovedlo by vyrovnati meze společenských poměrů mezi chudinou a boháči, takže bohatý člověk je jenom jakýmsi velkomyslným správcem jmění chudých. Běda, je-li tomu jinak!

Lakomství ruší tento harmonický poměr, neboť je nezřízeností k pozemským věcem, hledající sebe, své pohodlí. Bojí se lakomec svého nedostatku, ale hloupým způsobem schovává stále do budoucnosti, zatím co jeho život plyne ke konci. Přechází i budoucí čas, jehož se obával, a lakomec stále schovává na poslední hodiny svého života.

Dvojí zlo páchá lakomec svým nezřízeným shromažďováním nebo schováváním bohatství. Boží sociální řád, neboť jeden může oplývati bohatstvím proto, že druhý jest ochuzován, pronáší sv. Tomáš. (II - II., q. 118., a. 1.) Je nemožno, aby všichni byli bohatí. Bohatnouti nebo schovávat bohatství na úkor jiných je nespravedlnost vůči bratru zmírajícímu hladem. Kde je přikázání lásky Kristovy?

Jiná zloba lakomcova zůstává v něm, sám jí bývá postižen. Duše lakomcova hoří touhou, lpí na svých pokladech, raduje se z nich a to vše vyčerpává celou jeho duševní činnost, která jest utvořena pro vyšší, své zaměstnání — poznávati a milovati Boha. Lakomec převrací řád stanovený Bohem.

Vznešená duševní schopnost má množiti v sobě život poznání a lásky Boží a zatím se vybíjí na malichernostech. Odtud pochází nová zloba lakomství, převrácenost v duševních schopnostech, v cítění, v touze, v myšlení. To vše musí býti upřeno na Boha, aby člověk dospěl blaha, a zatím lakomství je obrací k hroudě.

Lakomství není překážkou v duševním životě, jen když dospělo vrcholu svého rozpětí, kdy zaměstnává lakomce dnem i nocí, již i jeho nízký stupínek ulpění na věcech, lásky k nim, přílišné starosti o nich atd., působí v duši rozruch, neklid, ruší harmonii pokoje a míru v Duchu sv., stíní svou temnotou duševní prostory, takže světlo, jímž jest Kristus, nemůže proniknouti hluboko, až na dno. Tu tedy začíná práce jednoho každého, chudého i bohatého, neboť citem, touhou, láskou, myšlenkami lpíme všichni na světě a jeho marnostech. Člověk vláčí s sebou svou psychickou činností celý svět, i když mu skutečně nepatří.

„Království Boží trpí násilí, a kdo si je činí, dosáhne ho.“

DR. M. HABÁŇ, O. P.

MRAVNÍ ODPOVĚDNOST VŮLE U NESENÉ VAŠNÍ

III. VÁŠEŇ PŘEDCHOZÍ, KTERÁ NECHÁVÁ ROZUMU DOKONALOU ČINNOST A NEZMENŠUJE ODPOVĚDNOST VŮLE.

Případy, které jsme právě prostudovali — zvláště první — jsou spíše VÝJIMKY. Vášeň předchází jen zřídka způsobí duševní poruchu. Vášeň vzbuzená vnímáním nebo obrazivostí nechává náš rozum ve stavu, aby se mohl dokonale rozhodnouti, uvědomiti si, který z činů buzených vášní je zavrhnouti nebo připustiti. Není pochyby, že celá věc není tak sama, může dojít k nátlaku vášně na vědomí, k rozporům a zápasům; ale v každém tom období NENÍ ROZUM A VULE KLAMÁNA, I KDYŽ SE DAJÍ SVÁDĚTI, A ZACHOVÁVAJÍ PLNOU SVOBODU. Probádejme zblízka takový obvyklý případ dosti častý v našem vnitřním životě; prohlédněme si jeden po druhém z těch stupňů onoho svedení vědomí vášní.

A) VÁŠEŇ HLEDÍ ÚPLNĚ POHLTITI SVĚDOMÍ.

Podle toho jak síla vášně roste a mohutní, hledí se zmocniti celého pole svědomí.

První a nejzřejmější pokusné zjištění, kterého můžeme dosáhnouti o postupném rozvoji vášně v nás, JE ČÍM DÁLE ROSTOUCÍ ZÁJEM, který nás poutá k předmětu vášně. Jakmile se v nás ukáže citový projev, vytvoří mocný stav a tím snahu hledící zvábiti našeho ducha. V celém toku ubíhajících hodin je tolik myšlenek a dojmů, které se rozplynou a my si jich nezapamatujeme, poněvadž nebudí žádných hnutí ani blaha ani smutku, které by utvrdily vzpomínku na ně. Avšak jakmile v klínu této jednotvárnosti se zrodí hnutí poněkud silnější, hned se na ně soustředí naše pozornost a znečitelňuje nás - abych tak řekl — vůči všemu, co by bylo s to nás od toho odvést.

Jsme-li zarmouceni, zůstaneme ZAVALENI tím smutkem. Okolí, v němž žijeme, nám dá na chvíli zapomenout; ale mimoděk se ke smutku vrátíme, až osamíme. Čím déle takový stav trvá, tím silněji nás ovládá. Stáváme se neschopnými myslet na jiné věci a černá hořkost bolestně proniká vším, co konáme.

Kdo miluje, ten se ustavičně zabývá tím, co má rád. Nic jej na dlouho neodvede od myšlenky, která živou a stále kříšenou vzpomínkou obnovuje přítomnost drahé bytosti. I zde je ono uchvácení přiměřené síle citového stavu; začíná se výjimečnou pozorností, ale může skončiti krutovládou utkvělé myšlenky.

Ne že by se vašeň pouze zmocnila pozornosti, také ji řídí a užívá jí ke svým službám. Vášní posedlý vidí ukojení, po němž touží, a tak dbá všeho, čím ho podporuje. Jakmile v nitru zavládne vášnivý stav, všechno se činně skupí okolo předmětu žádosti: pozornost spoutána jedinou myšlenkou nepřipustí, co nesouvisí s pohnutím; nýbrž naopak všechny schopnosti dostanou příkaz, aby přičinlivě pracovaly ve smyslu touženého ukojení.

B) VÁŠEŇ SE OSPRAVEDLŇUJE ČINNOSTÍ DUCHA.

Vášeň především mocně nutí do svých služeb činnost rozumu. Říká se obyčejně, že vašeň je slepá; avšak to není pravdou v poměru k předmětu vášně. Ba naopak, vašeň zvyšuje práci ducha, dává mu prozíravost, důmyslnost, mimořádnou jemnost, aby postřehl cíl touhy a našel nevhodnější prostředky na uskutečnění touženého ukojení. Ctižádostivec, jenž se chce vyšvihnouti do dávno žádaného postavení, se stane pozorným a vynalézavým v prostředcích; dovede si obratně najíti tu či onu protekci, dobrou příležitost nebo příznivou chvíli, „má v nose“ a dovede stejně obejít překážky jako přemoci nesnáze.

Ale jako vašeň nutí myšlenku k pronikavé ostrosti u předmětu záliby, tak ji oslepuje ve všem, co není oním předmětem. Vášnivec v otupující výlučnosti svého stanoviska si čím dále méně všímá okolností, které obklopují jeho činy a které by jej přece měly upozorniti, aby se mírnil. Nepřemýšlí leda o své vášni a nemá nejmenší snahu přemýšlet o jejích následcích. Sám si schvaluje své rozbouření a ani netuší, že jeho chování zasluhuje odsouzení. Tak na příklad ten, koho hryze hněv, myslí na přímou pomstu a oddá se jí, aniž uvažuje o následcích svých násilností. Zchvácený vášní lásky nevidí, jak se stává směšným činy a pohyby, jimiž mrhá, aby upoutal pozornost milované osoby, zatím co rád si utáhne z podobného jednání bližního, nebo jej za to dokonce povýšeně soudí.

Myšlenka se touto horečnou činností bloudící v témž kruhu snadno stane zveličující a znetvořující; zveličuje předmět vášně, jímž je zajata, a nepřiměřeně přehání jeho přednosti; zmenšuje a znetvořuje všechny důvody a okolnosti, které by mohly krotiti výbojnost vášně.

Tu, i v obvyklých a mírných citových stavech, pramení OKOUZLENÍ našeho ducha, ona STRANICKOST našich úsudků ve prospěch vášně, která nás ovládá. A od stranickosti k omylu je jen krůček; což je větším učitelem omylu než vášeň!

Pomysleme trochu na ZNETVOŘENÍ NAŠICH ÚSUDKŮ výstřední SEBELÁSKOU našeho pyšného já. Obratně objevíme slámku v oku sousedově, avšak těžko odkryjeme trám zapřený v našem oku.

V podivné prostotě přeměňujeme své chyby ve ctnosti a napadáme u druhých jako chyby, co u sebe jmenujeme přednostmi.

Z nedostatečnosti nebo netečnosti propaseme prospěšnou nebo čestnou chvíli a neúspěch měníme v čin oprostění, jímž se holedbáme.

Pletichář pracuje k cíli málo doporučitelnými prostředky a v nitru se sám chválí, jak je obratný; ale kdyby právě tak jednal někdo jiný, bude jej přísně souditi a nikterak si nebude vytýkati za chybu, prohlásí-li jeho mravnost pochybnou.

Koho pominuly přízně vrchnosti, ten ji bude zuřivě haněti, i když je připraven jí okamžitě pochlebovati, jakmile se bude míti dobře z její štědroty.

Bylo by třeba celé knihy na vylíčení celé stranickosti, kterou do našich soudů vpravují naše náklonnosti nebo naše zášť. Známe přehánění zamilovaných, kteří předmět své vášně odívají veškerou dokonalostí. V některých výstředních případech se toto nevědomé falšování stává poblouzením; na osobě milované máme rádi a obdivujeme všechno, co činí i co nečiní, jsme hotovi popřít nejzjevnější chyby a odpustiti nejjistější viny. Jak bude vykládati vaše chování člověk, který vámi opovrhne, a koliké proměně nepodrobí ty nejmenší události. Nejmenší provinění se v jeho očích stanou neodpuštělnými; a naopak vaše nejzřetelnější přednosti jako vaše nejzáslušnější činy bude soustavně nechávat ve stínu. A to ještě budete blaženi, jestli váš nepřítel neobjeví ve vašich nejnezištnějších činech obratný způsob pohrdání a záštvěného pronásledování.

C) VÁŠEŇ NAKLOŇUJE VŮLI.

Vášeň, která se v nitru stala převládající snahou, schvacuje tedy rozum do svého okruhu. Zcela přirozeně se schvácení protáhne až na vůli.

Jistě ani zde NEJDE O POPŘENÍ SVOBODY, jíž můžeme odporovati vášni, když se přičí pravidlům povinnosti, jíž jí stejně můžeme užít i k rozumnému účelu. Pro tuto chvíli sledujme jen tento psychologický zjev: převládající vášnivý stav posiluje vůli ve směru vábivosti.

Toto tvrzení je nutný závěr toho, co jsme řekli výše o podrobení rozumu vášni.

Vášeň odvrací pozornost ducha od každé cizí myšlenky; pobízí jej, aby požadavky jejích tužeb ospravednil důvody schopnými je ještě více posílit; jak by se tedy vůle sama sebou nezklouzla do jámy vyhloubené vášní?

Konečně VŮLE NEJVYŠŠÍM ROZHODNUTÍM ukončí spor.

Co tvoří tento spor, který zmítá svědomím? Předpokládejme případ vášně hněvu, prudké mstivosti, která dychtí jen po pomstě. Mravní vědomí mi hlásá: nesluší se oddati se nespravedlivým pomstám. A přece, když mne uchvátí hněv, vystoupí jiný názor, který se vyjádří takto: „nic lepšího než se pomstíti nepříteli!“ Předpokládám, že konečně se poddám ponoukání vášně a začnu se nespravedlivě mstít. Jak dochází k tomuto rozhodnutí? Dojde to konečně tak daleko, že nechci více dbáti mravního zákazu; nedávám již na něj pozor; zakazuji si další rozhovor se svědomím. HÁŽI NA ROZUM POUTO, abych mu zabránil uvažovati jinak než ve prospěch msty. ÚMYSLNĚ SE PŘÍČÍM každé jiné úvaze. Chci, aby soud příznivý vášni měl poslední slovo.

TOTO ÚMYSLNÉ SVÁZÁNÍ — ligatura — rozumu vůli — sv. Tomáš užívá výrazu ligatura, passio ligat = vášeň svazuje, poutá - je konečné vysvětlení vášnivého omámení. Tento rozkaz vůle nutící rozum, aby zmlkl se svými námitkami, je

výsledkem veškeré přibližovací činnosti, kterou rozvinula vášně. Ale, jak vidíme, SPOUTÁNÍ ROZUMU ZÁVISÍ NA VŮLI a tím spadá pod odpovědnost. I za útoku pokušení vášně zůstáváme svobodni, abychom zamezili tomuto spoutání mravního vědomí a rozumu, k čemuž nás ovšem pobízí vášně; je nám volno poslechnouti vášně nebo svědomí. Jsme svobodni vyvolit to či ono, na nás je, čemu dáme přednost. Proto za to jsme a budeme odpovědni.

IV. HŘÍCH ZAVINĚNÝ VÁŠNÍ JE MÉNĚ TĚŽKÝ NEŽ HŘÍCH POCHÁZEJÍCÍ Z VŮLE ZVYKEM UTVRZENÉ VE ZLÉM.

Když přičítáme vinu spáchanou z vlastní vůle odpovědné sice, ale zavlečené vášní, chceme tím říci, že taková vina může být těžkou — bohoslovci ji nazývají smrtelným hříchem. Nespravedlnost (potupa, tělesné násilí), jíž jsme se dopustili vůči osobě nemilované a pod nátlakem nenávisti, může být těžkým hříchem. A stejně i vina ze smyslnosti, k níž nás svedla chvilková žádostivost. ODKUD TEDY POCHÁZÍ ZLEHČENÍ VINY ZA TAKOVÝCH OKOLNOSTÍ? Z její „lehké“ povahy, která by ji učinila i lehkým hříchem. Dejme tomu, že připouštíme plnou odpovědnost. Kdyby úkon vůle nebyl úplný, vraceli bychom se k případu rozrušení rozumu a to jsme prozkoumali již dříve.

Tedy může být TĚŽKÝM HŘÍCHEM PROVINĚNÍ, KTERÉ JE VÝSLEDKEM VÁŠNIVÉHO VZNĚTU. Ovšem HŘÍCH ZPŮSOBENÝ VÁŠNÍ JE MÉNĚ TĚŽKÝ než hřích z vůle zvykem utvrzené ve zlu a osnující zlé činy i mimo vlek vášně. Tu máme příklad: někdo se v návalu přechodné špatné nálady dopustí na někom násilí, snad tím, že jej pohaněl. Nebyti vášně, vůbec by toho nebyl učinil, a když špatná nálada pomine, nazná, že byl v nepravu. Naproti tomu jiný člověk, který tupí bližního s klidnou myslí, ne podrážděn a rozhněván, ale z promyšlené a vypočítavé pomstychtivosti, která se ještě kromě toho neprojevuje po prvé. Svätý Tomáš praví, že v prvním případě je to hřích z vášně a v druhém ze zloby. A tento je zřejmě těžší než onen.

Není rozporu s tím, co jsme řekli dříve. Nebylo by správně myslet, že tím, že jeden hřích je méně těžký než druhý, se stane již hříchem lehkým. Jsou různé stupně závažnosti v těžkém, smrtelném hříchu, stejně jako jsou rozdíly ve vině urážce Boha lehkým hříchem.

Hbitě chápete, proč hřích ze zloby je těžší hříchu z vášně. Hřích je tím těžší, čím více je mu vůle nakloněna. Při hříchu ze zloby je vůle výlučným pramenem hříchu; zvyk způsobí, že vůle se již předem unáší, zalibuje si a přitakává. Nezřízený neřestník je i mimo skutečný a přítomný nával chtivosti přesvědčen, že není nic lepšího než se „pobavit“ a ve vědomé a chladné obratnosti hledá k tomu příležitost. Naproti tomu u člověka, který ztroskotal na náhle vybuchnuší vášni, není oné trvale zvrácené vůle; hřích nemá prvního podnětu ve vůli přikloněné ke zlu a předem s ním souhlasící. Tento podnět vychází z vášně, která dovedla svěsti vůli. Vůle se totiž hříchu neodдалa, leda pokud trvá vášně; když ta opadne, vůle zase povstane ctnostnými přáními a mravními rozhodnutími.

Tož shrňme poznatky:

VÁŠEŇ JE „PŘEDCHOZÍ“, když je vzbuzena mimo jakéhokoliv i nepřímého úkonu vůle samočinným chodem citových stavů, které pocházejí z nepředvídaných a často i nepředvídatelných podráždění naší smyslnosti (v širším slova smyslu).

Když nával této vášně je tak silný, že dojde k vinnému činu před zpozorováním a před možností zabránit mu se strany svědomí, tento úkon je nechtěný a vymyká se odpovědnosti. Právě tak je tomu, když v některých výjimečných případech, které se vysvětlí prudkostí vášně a jistými nevolními osobními okolnostmi, je rozpoutaná vášně fyziologicky (po tělesné stránce) tak bouřlivá, že rozum doslovně třeští a je na nějakou dobu zlomen ve své činnosti. A čin, který v ní vzniká, může nastati hned nebo po chvíli a trvati nesterpně dlouho.

Zmenšení odpovědnosti nastává při předchozí vášni, která v tomto případě nenutí k oné samočinnosti úkonu, k němuž pobízí, a svou prudkostí úplně nebrání činnosti rozumu. Nicméně je tato vášně natolik bouřlivá, že máte rozhodnutí svědomí, zmenšuje odolnost vůle, rozkolísává svobodu, takže v tomto zmatku, který trvá až po vykonání vadného skutku, nemůže mluvit o úplné odpovědnosti pro nedostatek dokonalého uplatnění vůle. Ostatně toto zmírnění odpovědnosti má nekonečný počet stupňů.

Je důležité si dobře připomenouti, že tohoto zmírnění není a nemůže být leč současně se zmatkem rozumu a svědomí, vzniklým prudkostí vášně, poněvadž právě tento zmatek, který trvá a rozšiřuje se, brání úplné svobodě, již se má vyznačovat čín dokonale volný.

Avšak daleko od toho, aby vašeň vždy způsobila toto duševní rozrušení. Ba, někdy je způsobí a vidí, jak mizí, protože se jejím svůdným ponoukáním staví svědomí, které se probouzí zvykovými jistotami a chápe, co po něm chce vašeň. Nyní rozvažující rozum ví přesně o zapovězenosti navrhovaného činu, a jestli se přece poddá svodům hříchu uvědomiv si jeho větší či menší tíhu — tu přirozeně nemůže být odpovědnost zmírněna.

Vím, že při hříchu skutečně spáchaném není vždy snadno rozebrati nebo změřiti odpovědnost, zvláště když hřích je plodem vášně nechtěné předchozí, jež se stala následnou chtěnou. Ale něco jiného jest v úvaze stanoviti podmínky odpovědnosti a zase něco jiného říci v jednotlivém případě o jejím plném rozsahu i o jejích stupních. Hodně obratným a hodně směhlým by byl, kdo by si na to jen tak troufal. Odpovědnost za naše vlastní hříchy není bez nejistoty, a bez tajemství. Bůh sám, který „zkoumá srdce i ledví“, může spravedlivě odvážit nepráví na své lásce, když svými hříchy neposloucháme jeho zákonu.

H. D. NOBLE, O. P.

PRACOVNA

„MY JSME MYSTIKOVÉ“

Mělo to být takto: Mladí hoši obklopí starého pána. Ten pán dlouhá léta pracoval na líše Páně. Dlouhá léta se snažil, do úmoru pracoval, zdraví si zkazil. Přišel mezi mladé. A ti ho takto přivítali: My dnes nejdeme za vámi, my jdeme jinou cestou. My jsme mystikové. My nesouhlasíme s vašimi metodami, s vašimi cestami. Jak jste mohli tak dlouho být slepí? Přirozeně, že celá vaše práce musila takto dopadnouti... Je to pravda, je to pravda takhle doslova? Snad hořkost mnoho přebrousila, snad nebylo to takhle doslovně tvrdě řečeno, ale nutno na to přece jen upozorniti. Upozorniti v Hlubině, protože zde mluvíme tak soustavně a důsledně o duchovním životě, aby nebylo nedorozumění, aby se za nás neskrýval někdo, kdo by mohl kompromitovati všechny naše snahy. Jest nutno na to upozorniti, aby nikdo něco takového nevyčetl z našich slov, aby nikdo nevyčetl tichého schvalování bezohledné, tvrdé kritiky všeho, co bylo před námi.

Někteří staří by rádi mladým vůbec ústa zavřeli, někteří by je chtěli odsouditi k naprostému mlčení a k uctivému kopírování všeho, co se „osvědčovalo“ po tak dlouhá léta. Myslím ale, že s této strany nebezpečí není tak veliké. Mladí si nedají vzíti právo dívati se na život mladýma očima, protože všechen pokrok i v otázkách náboženských datuje se z dob mladistvých, ale něco jiného je mladistvý zápal, mladistvá samostatnost a něco jiného je mladické velikášství, mladická nafoukanost. Taková „mystikové“ mají k mystice tuze daleko, vždyť mají daleko jen k prosté křesťanské základní pokoře a lásce k bližnímu. Mají-li ještě k něčemu dále, pak je to jistě jen už ke království nebeskému. Nechci žertovati, protože věc je příliš vážná. Drazí přátelé mezi naší mladou katolickou generací duchovní či laickou: úsudek, názor nesmí nikdy se zvrhnouti na krutost, mládí tak blízkou. Nemyslete, že námi teprve začíná život církve, že před námi se všechno špatně dalo, že před námi nikdo ničemu nerozuměl a že teprve my spasíme svět, že teprve my mu ukážeme, jak třeba pracovati. Voláme k usilovné snaze o duchovní život, ale tato usilovná snaha nesmí zavírat oči před všemi formami apoštolátu, před všemi možnými způsoby práce pro získávání duší. Co církev léta schvalovala, dovolovala, nemůže být prostě tak špatným. Co v Hlubině potíráme občas, NENÍ PRÁCE, není snaha, MY POTÍRÁME JEN HOREČNÝ, BOHU NEDŮVĚŘUJÍCÍ SHON, JEN KLADE NÍ VŠEHO NA JEDNU KARTU SVĚTSKÉHO, ČASNÉHO ÚSPĚCHU, jen to potíráme, když se zanedbává duchovní život, když naň patříme jako na něco přežitého, když dává se PŘEDNOST organizování, lidským prostředkům, před prostředky Božími. Ale s druhé strany máme v úctě všechny ty drahé bratry kněze a laiky, kteří věrni Pánu jdou za zbloudilými ovce a prostředky opravdu katolickými, církví doporučenými je hledají. Byl by odporný pohled na vojáčka z kanceláře, jenž v pěkné uniformě díval by se přes rameno na kamaráda zaprášeného, ošumělého, vracejícího se s cvičení. Takový vojín by ukázal, že není vojáčkem ani za mák, že jen a jen je písařem, jenž nedopatřením nosí vojenskou uniformu. Podobně

katolík dívající se na přátele upracované, pachtící se za dušemi nesmrtelnými s pocitem povýšeného, čistého ducha, jenž by se k takové špinavé práci nesnížil, jest zjevem odporným.

Mystikem? Mystikové se nikdy mystiky nenazývali. O mystice co nejméně mluvili. Je tak strašné nebezpečí, že bude se mluvíti neustále o mystice, ale nebude se zachovávat ani Desatero. Aspoň takoví hrdopýšci je jistě nezachovávají. Znovu voláme: „Dovnitř!“ znovu opakujeme, že všechna naše snaha bez hlubokého vnitřního základu jest marná, ale na druhé straně láska k bližnímu žádá si, abychom všude se vrhli, kde jsou duše ohrožené, abychom ničeho neopomenuli, čím bychom mohli duše zachrániti, abychom nezůstali za pecí, když se jedná o to, jak dobýti nepřátelských podkopů, jak vyrvati duše, které lhostejností, nerozhodností, nedostatečnou snad prací byly nám odcizeny. A čím budeme duchovnějsími, ale v pravém slova smyslu, to jest čím hlouběji se dostaneme k lásce Boží, tím více v nás bude hořeti také láska k bližnímu. Právě v tom jest umění celého duchovního života dnešního křesťana ve světě, ať kněze ať laika, tak se zdokonaliti, tak se naplniti Bohem, aby tento Bůh vyzařoval z celé naší bytosti, z celé naší činnosti, neboť jen tak bude naše činnost opravdu plodná a požehnaná, neboť jen tak získáme zpět svět Bohu. Nakonec: Kdo čteš, rozuměj!

BRAITO.

O TERCIÁŘKY.

Dostala se mi nedávno do rukou Řehulkova kniha „Tetky a ježibaby“. Když jsem přečetl několik povídek, tak mi bylo z té četby smutno a vidím nutnost napsati, co snad nebude milé, ale co říci považuji za svou povinnost jako redaktor revue, která pěstuje duchovní život.

Mne k tomu smutku naladila povídka o terciářkách. Případ a jeho rozvinutí bylo důkladně rozšlapáno, třebaže základní myšlenka varování kněze před ženou byla dobrá, ukazujíc, jak jemně přede ďábel ženskými svá tenata. Ale proč celá ta povídka nese ráz laciného vtipu a zábavy na účet terciářek? Víím, je to starý zdroj tak zvaných „kněžských“ vtipů. Mnozí duchovní měli již co činiti s terciářkami klepavými a jinými nectnostmi obohacenými.

Musím se však ohraditi proti jednomu, aby se pro nějaké nepřístojnosti odsuzovalo celé zřízení, by se na ně vrhalo tak odiosní světlo, jako na ně vrhl dr. Řehulka svou povídkou. Církev přijala ráda zřízení třetího řádu, Mariánských družin, jež jsou jakýmsi třetím řádem jezuitským, a proto není CÍRKEVNÍM toto zřízení jen tak všeobecně zlehčovati. Třetí řády daly církvi tisíce světců. Svým ustavením pak mají právě dnes eminentně praktický účel. Kdyby bylo využito jejich síly a jejich tradic, byly by třetí řády velkou armádou pro provádění katolické akce.

Poznal jsem sám mnoho a mnoho terciářek ušlechtilých. Ponejvíce jsou to chudá služebná děvčata, ponejvíce chudé, upracované, poctivé ženy a prostí mužové. Mnoho a mnoho kněží by potvrdilo má slova a mohli by vykládati o přímo hrdinských skutcích obětavosti jejich. Pamatuji se sám na začátky Hlubiny. Prvých čtyřicet korun na známky, abychom se mohli dovolati pomoci v zahraničí, bylo od chudé terciářky a jiná, aniž bych o tom věděl, dávala po řadu měsíců celé své služné, až jsme vyjeli z nejhorších nesnází. A nevěděl jsem o ničem, vše šlo takovou nemožně tajnou cestou. A při tom jsem nebyl s nimi v žádném styku.

Tedy, v třetím řádě máme bohatý silný zdroj obětavosti a lásky účinné. Chtějí býti blíže Bohu, chtějí býti účastni milostí toho kterého řádu, ke kterému se připínají. Mají býti rezervou duchovní pro kněze pracující. Jejich hlavní úkol je připravovati našemu kněžskému apoštolátu půdu modlitbou, obětmi a pracemi v drobném vlastním okolí. Věříme v obcování svatých a proto věříme, že každý ten „Zdravas“ i té nejprostší terciářky má svůj význam, má hluboký smysl. Když budeme míti za sebou armádu modlících se za nás, snáze se nám bude bojovati. Věříme, že kde jsou dva neb tři shromážděni ve jménu Páně, že Pán je uprostřed nich a že proto jejich modlitba má větší účinnost. Jsou to dušičky skryté, neznámé. Svět je nezná, sám jim kolikráte jen rány zasazoval. Byly služebnými pánů dobrých i zlých, sloužily, jak dovedly, špatně či lépe, ale většinou vždy měly dobrou vůli. A celý ten svůj život, skrytý a neznámý, věnovaly Bohu. V něm našly svou jedinou útěchu a radost. Jejich modlení se může pak smáti jen člověk nevěřící hluboce a nechápající smysl vnitřní oběti, cenu skrytosti, šlechetně přijaté nemožnosti více pracovati. K tomu je

právě třeba hrdinství dovésti zapadnouti, dovésti býti nepatrný, protože je k tomu třeba skutečně živé naděje, skutečně pevné víry v Boha, jeho odplatu a život věčný.

Nedivte se pak, že jsou neb bývají někdy příliš přísné ve svých požadavcích od kněží. Srostly s chrámem. Jejich víra jim správně ukázala jedinou Pravdu Boží, proto chtějí její život především od kněží. Ta trocha kritiky a starostí o spásu kněží se jim musí když ne prominouti, tedy pochopiti.

Ale jedno je důležité, jedno je třeba zdůrazniti. Náramně bych doporučoval všem těm, kteří se rádi vozí po terciářkách, aby se nestyděli jíti mezi ně, aby svou dokonalostí zvýšili úroveň těchto náboženských skupin. Ale především je třeba naše náboženská sdružení vychovávat. Soustavně a trpělivě vychovávat. Kritikou jen se vše roztrpčí a rozvíří, málo napraví. Postarejme se o uvědomění a prohloubení našich zbožných návštěvníků a návštěvnic chrámů. Ujměme se jich, pracujme pro ně a brzo uvidíme výsledek. Třetí řady daly církvi šiky neohrožených obhájců, daly takovou Kateřinu Sienskou, Růženu Linskou a nesčetné řady jiných. Otírat se vtípem neb drsnou tvrdostí o terciářky je lehké a bezúčelné. Více užítu bychom měli, kdybychom ani touto složkou nepohrdali, porozuměli jí, vystihli její smysl a význam a zapřáhli ji též do práce o království Boží na zemi, o vítězství Ježíšovy myšlenky.

BRAITO.

PŘETVOŘME SVĚT

Až do omrzení musí se dnes člověk naposlouchati nářků na zkaženou dobu. Když pročítáme historii církve, víme, že nebylo vlastně vůbec doby, která by byla ideální dobou. Středověk se dovedl rouhati, že by se na to dnes žádný zvrhlík nezmohl. Dovedli naši předkové množství kacířstva, že inkvisitoři si prostě nevěděli rady. Sotva rozmáčkli jednu kacířskou štěnici, sto jiných se začalo s náramnou chutí rozlézati a právě po stěnách třeba i inkvisičních paláců.

Ale jedno měli ve středověku, že na každou bolest hned věděli rady, že dovedli čeliti nebezpečí, že proti takovým Lyonským chudým a katarům postavili chudé své, chudé opravdové, že proti takovým sektářským kazatelům, kteří kázali a šili sémě koukole, když hospodáři, mající sýpky pravdy, klidně před těmi sýpkami si hověli, postavili kazatele své, chudé, vyzábělé mnichy kazatele, že proti chudobě lstivé a satansky prázdné postavili chudobu Kristovu, plnou života, ve sv. Františku.

Ani netušíte, jak příjemnou hudbou peklu je to naše nařkání. Takové defaitisty by měla církev odstřelovat, jako odstřelovali za války ve Francii takové sýčky v armádě, kteří stále věstili porážku a demoralisovali vojsko. I naši sýčkové svým hýkáním oslabují, demoralisují naše šiky. Kdypak nebyl Bůh s námi, kdypak se nedalo pracovati? Každé nebezpečí a každá překážka a každý boj má právě vypjati naši chuť, naši snahu, naši vynalézavost. Mělo by to býti vlastně radostí, že můžeme bojovati. Duševní rváči a opravdoví vojáci Kristovi měli by míti nebeskou radost, že nemusejí nečinně ležeti v kasárnách a že možno se bít. Vojna je zajímavá. Klid dělá z vojáků záškodníky a snad i darebáky.

Dnes je těch nemocí dost a těch půtek a šarvátek až do vůle. A tak možno všude se vrhnout, tak možno všude se uplatnit.

Připomínám si slova sv. Jana z Kříže, která se sem výborně hodí jako nejlepší rada, jaké metody dnes použití: Všude lásku a kde není, tam ji zasijte a zase láska vám vzkvete.“

Zasijte lásku ve svých rodinách do duší svých dětí, myslím totiž lásku k Bohu a láska vám vzkvete. Zasijte lásku do svého okolí. Zasijte ji svým úsměvem, svými úsluhami na všechny strany, abyste ukázali, že katolík žije jenom láskou, a uvidíte, že láska vám vzkvete. Ne snad hned, ale jednou jistě. Možná, že teprve příští generace tu lásku budou žnout. Sejte lásku modlitbou do srdcí bez Boha, sijte lásku do všech žil národa. Pronásledujte láskou obětující se Bohů všechny vrstvy, všechny potřeby. Uštvěte láskou svou i největší nepřátele Kristovy. Nadávat jim, je proklínat, je tupit? Jak ubohá zbraň! Nepomůže pranic, protože je hříchem. Nepřátelé kolikráte nevědí, co činí, ale vy víte, že když spíláte protivníkům pravdy, že hřešíte. Do svých podniků a snah nikdy nevměšujte nenávisť, nikdy nechtějte někomu

„ukázati“ jemu „posvítiti“. Sijte i do obrany, i do boje lásku, aby i ten, jenž bude vámi v boji zraněn, poznal, že jej milujete, že jste jej zranili jen z lásky. Láskou přemáhejte všechny nemoci doby. Když píšete a mluvíte, sijte lásku, jen nejčistším úmyslem buďte vedeni a potom zcela určitě bude mít vaše podnikání nadpřirozený smysl, jen pak ale také bude mít svůj účinek. Jak bychom byli daleko, dále, kdyby všichni ti, co pracují, byli si toho vědomi, kdyby jen Bůh a jeho duše byli jejich heslem a jak bychom byli daleko, kdyby všichni, kteří vidí černou budoucnost, přestali již jednou naříkat a začli se vroucně modlit, kdyby začli upřímně Boha milovat, jemu zadostčiniti za hříchy národa, kdyby se obětovali za ty, kteří Boha nenávidí, kdyby svým celým životem každým krokem byli čím dále tím lepší, kdyby každou myšlenkou a každým hnutím silili lásku. Věříme v obcování svatých, věříme že Bůh pro zásluhy svých svatých a spravedlivých nezahubí města, že zvedne národ. Ano, sijte lásku tam, kde není a budete lásku sklízeti.

BRAITO.

ŽEŇ

CACCHIA VINC D. O. P.: DE NATURA TRANSSUBSTANTATIONIS IUXTA S. THOMAM ET SCOTUM, (Romae 1929). O vznešeném tajemství Těla Kristova podává autor výplod spekulace, jak jej přináší hluboká mysl sv. Tomáše, a přináší rozdíly, jak je podává subtilní doktor Skotus. Práce by jistě nabyla většího vědeckého lesku, kdyby autor rozdíly objasnil historickým vývojem obou názorů. Přes přesné podání učení sv. Tomáše, kniha má ráz polemiky se Skotem, který ve své historické mlčenlivosti neodpoví.

—ab—

DURYCH: CESTA UMĚNÍ. (Nákladem B. Durycha, Přerov, Smetanova ul. č. 1970). Tentokrátě chápu a plně schvaluji počin Durychův, že vydal svou knihu jen v omezeném počtu exemplářů. Jen ještě jedno by mělo být provedeno: Měli by být vyloučeni z možnosti nabýti tuto knihu všichni potrhli bibliofilové, nebo by se měli zavázati, že knihy nikdy neotevrou. Kniha opravdu není pro každého. Jako neukazujeme každému poklady křesťanské mystiky a o mystice nejraději píšeme a mluvíme latinsky, tak také Durych toto své dílo o umění, především o umění slovenském, psal jinou, věru básnickou mluvou, jakousi básnickou řečí esoterickou. Měli by ji jísti jen ti, kteří uznávají jednu Krásu a kteří jsou přesvědčeni o poslání umění, jako o snaze tuto krásu zrcadlit, touto krásou se zpíti, až do umdlení celého nižšího člověka. Durych tu mluví jako učitel, jako bratr k mladším kumštýřům, a nenápadně odhaluje smysl a ducha své tvorby minulé a hlavně snad příští, protože je u Durycha znáti silný vývoj den ze dne, vývoj od vlastního slova k slovu odposlouchanému v tajemných návštěvách Slova. Mlčení, návrat k vnitřnímu výrazu, oddání se vyšší síle inspirace, nehledání sebe ani potlesku, tomu učí Durychova cesta umění. Nejraději bych o knize sám mlčel, ale Durychovi se mezi katolíky křivdí a jemu nerozumí a proto jako jeho přítel jsem povinen učít ty, kteří mi věří a jdou snad aspoň jaksi za mnou, též jemu rozuměti, a hlavně jemu věřiti. Tohleto je dílo pro noviciát umělců, který by se měl zavésti a kde by se mladí učili mlčet, slyšet, vidět, modlit se a pak teprve se pokoušet, třebaže úporně a vášnivě, aby mohli všemu rozuměti a vše chápati, jak jen je to možno lidem. Pak bychom se přiblížili k nalezení katolického umělce, pak by se přiblížil příchod katolického básníka, jenž by vyšel z katolicity lásky, pravdy, snažení a obsáhnutí věcí i lidí.

Braitto.

DURYCH: POUT DO ŠPANĚLSKA. (Kuncíř 1929. Cena 25 Kč). Obrázky, meditace, postřehy, dravé proniknutí života, přírody, duchovního bohatství španělského, jež se nastřádaly v bohaté duši Durychově za jeho cesty se mnou po Španělsku. Krásné je, co napsal Durych o Španělsku, ač při zmínkách o mně mne svrbí kolikrátě jazyk i pero, ale nutno uměti čísti Durycha mezi řádky. Nutno rozuměti Durychovi, jenž jenom napovídá. Kniha je horkou písní na katolicismus, jenž tu v poušti španělského žáru vytvořil takové hodnoty. Z knihy Durychovy jasně vidíme, že třeba takový národ nemusí nic jiného znamenat, než že opatruje jak starý kastelán katolické katedrály, Boží příbytky, aby měl právo na existenci.

Braitto.

FUMET: LE PROCÉS DE L'ART, (Paris, Plon 1929). Nová škola Maritainova přináší stkvělé ovoce. Na teorii Maritainově o umění podle scholastických principů pokračuje celá řada tvořivých umělců francouzských. Přítomná kniha vydává svědectví. Zabývá se prvkem krásna, přinášejícím radost a rozkoš. Umělec se podobá Stvořiteli, jehož krásná díla nás obklopují, a chce ho napodobiti. Umění se musí podrobiti krásnu, neboť krásno se shoduje s absolutnem (se

jsoucnem a dobrem). Dokazuje dále, že krásno se shoduje bezprostředněji s dobrem než se jsoucnem. Shoduje se ovšem jenom s metafysickým pojmem dobra a proto se chová indiferentně k různým druhům dobra (na př. morálního dobra). Zdůrazňuje však možnost modloslužby krásna, oddělí-li umělec krásno od morálního dobra. Krásno je doplněk dobra, je jeho vyzařováním. Krásno vysvítá zvláště v mládí a autor je krásně líčí a poukazuje na nebezpečí. Překrásné je rovněž srovnání umění se svatostí a tím autorovo dílo o umění dostává zvláštní ceny a absolutních hodnot. Estetika, všímající si všech těchto hodnot, je úplná a zadostčiní všem složkám. Dr. Habáň O. P.

B. JANSEN, S. J., DIE RELIGIONSPHILOSOPHIE KANTS. (Ferd. Dummlers Verlag, Berlin und Bonn). Geschichtlich dargestellt und kritisch-systematisch gewürdigt. Str. 156, cena 6.50 RM. — Velmi potřebná monografie, pojednávající v uceleném postupu o svém předmětu. Jsouc výsledkem práce mnoha let studia Kanta, podává spolehlivé výsledky o poměru Kanta k náboženství, způsobem i nefilosofu přístupným. Tak nám dosud Kant nebyl osvětlen, spravedlivě a jasně.

—es—

JACQUES MARITAIN: BERGSONISME ET METAPHYSIQUE, (Paris, Plon 1929.) Osmé číslo sbírky Chroniques přináší zajímavé studie. Maritain zde podává nové vydání dřívějšího díla o Bergsonovi. Maritainova metafysika nezná kompromisu. Jeho postup je neocenitelný, neboť vyvíjí otázky moderní filosofie od prvního zárodku. Tak přítomná kniha o bergsonismu počíná špatně pochopeným scholastickým axiomem, že myšlení je immanentní činností, která má předmět poznání v sobě. Odtud pochází materiální formulování, že myšlení nemá jiného přímého předmětu než sebe samo, své pojmy a tak rostou pojmy apriori Kantovy atd. Kniha Maritainova staví metafysiku sv. Tomáše na svoji výši a s ní pohlíží na jiné systémy. Vedle Maritaina spolupracovali E. Borne, H. Gouhier, P. Sabon, Peter Wust, J. Erébe, W. Ghika, Reiner M. Rilke.

JEROME DE LA MÈRE DE DIEU: LA TRADITION MYSTIQUE DU CARMEL, (Desclée, Paris, 1929, str. 92). Věcný rozbor a zhodnocení nauky duchovního života v řádě karmelském. Spisek byl vyvolán polemikou karmelitánů Španělských, kteří se postavili proti škole Saudreau- Garrigou- Arintero. Autor dovozuje v pevně stavěných studiích z nejstarších autorů karmelitických, že do doby, před 200, lety než začala nová terminologie a nová metoda v nauce duchovního života, karmelitští spisovatelé asketicko-mystičtí byli věrni staré metodě, kterou učily řády monastické a žebravé. Doporučuji odborníkům.

Braitto.

K. LOUIS DE LA TRINITÉ: LE DOCTEUR MYSTIQUE, (Desclée, Paris, 1929). Stručný nástin života, významu a díla sv. Jana z Kříže. Jsou to přednášky slavnostního tridua u příležitosti prohlášení sv. Jana učitelem mystickým. Dílko charakterizuje prostý, neřečnický sloh, jenž vystihuje klidně velikost svatého obnovitele mystických věd. Krásný jest závěr, že světec má především ten význam, že katolíkům všech dob ukázal, že Bůh je volá k napodobení nekonečné dokonalosti své a že proto nikdy se nemají spokojiti jen s nejnütnější, že stále se mají snažiti výše v duchovním životě.

Braitto.

JOSEPH AUG. LUX, FRANZ LISZT: HIMMLISCHE UND IRDISCHE LIEBE. (Verlag von Richard Bong, Berlin-W. 57). Román. Str. 328, cena váz. 6.50 RM. Duševní boje velkých duchů jsou vždy zajímavou a poučnou četbou. Tento román slovem a obrazem podle dokumentů vypravuje o bojích duše slavného uherského hudebního skladatele Liszta. —es—

DIE RELIGION IN GESCHICHTE UND GEGENWART, (J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen). Liefer. 58-61. Konfessionsstatistik-Kurzwegianer. Se 14 vyobr. Obdivuhodně rychle pokračuje tato vážná a cenná encyklopedie. Pozoruhodná a zajímavá hesla tohoto dílu jsou zvláště: Konkordáty, konservativismus, konvertité, kříž a souvisící s tím hesla, válka, kultura a křesťanství, umění a náboženství.

—es—

STŘÍŽOVSKÝ F.: „SVATÝ GRÁL“. (Matice cyrilometodějská v Olomouci 1929). V půvabné básnické formě podána jest legenda o sv. Grálu, jehož posledním strážcem podle pověsti byl český kníže sv. Václav. Z věrného vylíčení života našeho světce má historik upřímnou radost. Obsáhlá skladba, která patří k nejdokonalejším dosud pracím skromného olomouckého poety a již dostalo se pietní úpravou zásluhou arch. B. Štorma, jest věnována čsl. mládeži. Opravdu nízká cena 15 Kč umožní i docela nemajetným rodičům obdařit své děti pěknou a velmi hodnotnou knihou.

Dr. Drábek.

JOS. SICKENBERGER: LEBEN JESU NACH DEN VIER EVANGELIEN. ČÁST V., DER SCHLUSS DES WIRKENS AUSSERHALB JERUSALEMS. (Aschendorffsche Verlagsbuchhandlung, Münster i. W. Str. 120, cena 2.35 RM.) Jméno spisovatelovo ručí za odborně pracované dílo. Z něho se učíme viděti život božského Mistra v celku zpráv všech synoptiků, čímž se neobyčejně prohlubuje pohled duše. —es—

STERNBUCHEREI FÜR KLEINE LEUTE. (Verlag d. Schulbruder, Kirnach-Villingen.) Sv. 1. a 2. Str. 150. Skvostně vypravené knihy pohádek pro děti, pro ty nejmenší. Jsou to pohádky o neposedném zajíčkoví, jenž svou neposlušností ukazuje dětem se vzácnou pedagogikou, kam může vésti neposlušnost a zároveň učí lásce k přírodě. Další pohádky o bílé myšce, o psíku a kočičce, o kozičce atd. jsou vzácným kouskem pohádkářského umění. —es—

FRANZ MATHES, DER SEGEN VON KONNERSREUTH. (Týž nakladatel). Úchvatné líčení významu a skutečností K. od očitého svědka. —es—

STEFFES: RELIGION UND POLITIK, (Herder, Freiburg, 1929). Steffes řeší těžkou a stále, pokud svět bude spjat s křesťanstvím, akutní otázku, zda veřejný život smí aneb dokonce musí státi mimo každé náboženství, má-li neb nemá-li náboženství právo mluvit ve veřejném životě. Má i politik od náboženství přijímati impulsy, vedení směrnice? Prvý díl knihy jest historickým přehledem dějin této otázky. Dualismus odděluje náboženství a život veřejný, monismus je směšuje a jenom náboženství pravé je harmonisuje. Druhý díl staví z podstaty náboženství i politiky své principy a směrnice řešení. Zdůrazňuje i veřejnou a tedy politickou funkčnost náboženství. Třetí díl pak zkoumá zásadní stanoviska jednotlivých náboženství k politice. Kniha chce pomoci, jak sama doznává, odsvěceného ducha politického zase zvednouti Bohem a pravým cílem a smyslem veřejného života, majícího umožniti snazšího dosažení cíle posledního od jednotlivců, kteří tvoří společnost. Visíruje pak dobu, kdy nikdo nebude museti se báti veřejně, tedy politicky pracovati. Myslím, že ta doba není tak blízka a že hlavně měl zdůrazniti autor ještě velký rozdíl mezi politikou a mezi politikářením. Pak by kniha byla ještě jasnější a užitečnější. Ing. Eschman, Roma.

SIGRID UNSET: JARO (Kuncíř 30 Kč). S napětím a dychtivostí přijali jsme první překlad Unsetovy knihy. Byli, bohudíky, zklamáni všichni, kdož čekali nějakou pobožnůstkářskou literaturu, jak se dalo čekati podle ustavičné reklamy s její konversí. Ale, bohudíky, kniha jest něčím jiným. Někteří byli zklamáni i jinak. Doufali v nějaký duchovní, třebaže vysoce kvalitní román, takový román třeba i pro klášterní novicky. A zase ani tím není kniha Unsetové. „Jaro“ řeší, či chce řešiti bolestný problém spojení muže se ženou. Žena s mužem si lásku nesmějí nalhávat, nesmějí se do ní nutiti. Běda manželství, které povstalo vzplanutím, jež nebylo uvědoměno jako vzplanutí a jež nikterak nebylo výslednicí splynutí dvou srdcí a dvou duší, jak samo Písmo ukazuje v manželství, že jsou jedno tělo a jeden duch. Teprve očištění, vzájemné pochopení dává usmívati se novému jaru života dvou srdcí. Facit: Manželství jest věc strašná a jen vážnost se k němu smí přibližovati. Unsetová jest naturalistka, sloh má prosycený tempem a světlem velkoměstského života. Mnoho myslila, víc než snad je ženě zdrávo, ale nakonec přece jen v ní vítězí žena nad sešňevanou filosofkou ve vysokém nákrčníku. Braitó.

HENRIETTE BREY: QUAND LA NUIT TOMBE SUR L'ÂME. UN LIVRE POUR CEUX QUI SOUFFRENT ET QUI PLEURENT. (Z německého přeložila Elsa Hartig, vyšlo u Desclée de Brouwer et Cie, Paris). Kristus Pán prožil všechny naše bolesti. Ve všech dovede nás potěšit. Autorka odpovídá slovy evangelia všem, komu nadešel okamžik, kdy se v duši stmívá. A přimlouvá smutné duši tiše, soucitně a jemně jako žena. Kniha plná útěchy. —ou—